

Skolprestationer hos elever med invandrarbakgrund

– betydelsen av skolengagemang, socioekonomisk ställning och
familjestruktur

Rebecka Staffans

Avhandling pro gradu i specialpedagogik
Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier
Åbo Akademi
Vasa, 2018

ABSTRAKT

Författare Staffans, Rebecka	Årtal 2018
Arbetets titel Skolprestationer hos elever med invandrabakgrund – betydelsen av skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur	
Opublicerad avhandling för pedagogie magisterexamen i specialpedagogik Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	Sidantal 48
Projekt inom vilket arbetet gjorts Arbetet baserar sig på data från FRAM-projektet vid Åbo Akademi i Vasa	
<p>Referat</p> <p>Skolorna i Finland blir allt mer heterogena gällande elevers språkliga och kulturella bakgrund. Samtidigt visar PISA-mätningarna från 2015 att det i Finland finns stora skillnader i skolprestationer mellan elever med och utan invandrabakgrund. Låg socioekonomisk ställning inverkar negativt på elevers skolprestationer och elever med invandrabakgrund tenderar ha lägre socioekonomisk ställning än elever utan invandrabakgrund. I forskning har intresset för skolengagemang ökat tack vare dess nära relation till skolprestationer. Den traditionella kärnfamiljen utmanas i och med att alternativa familjestrukturer blir allt vanligare, men forskning har visat att elever från kärnfamiljer presterar högre i skolan än elever från övriga familjestrukturer. Det finns alltså ett behov att undersöka hur elevers skolprestationer påverkas av dessa faktorer, och speciellt vad som påverkar skolprestationer hos elever med invandrabakgrund i finlandssvenska skolor. Utgående från detta syfte har följande forskningsfrågor formulerats:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hur kan skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur förklara skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund? 2. Hur skiljer sig elever med invandrabakgrund från övriga elever gällande skolengagemang och skolprestationer? 3. Påverkar invandrabakgrund skillnaden i skolengagemang hos låg- och högpresterande elever? <p>Data baserar sig på enkätsvar från 1016 elever i årskurs 7 och 9 i fem finlandssvenska skolor. Enkätsvaren analyserades med en kvantitativ forskningsansats. Resultaten visar att socioekonomisk ställning är relaterad till skolprestationer både för elever med och utan invandrabakgrund, men skolengagemang har samband med skolprestationer endast hos elever utan invandrabakgrund. Det finns inga signifikanta skillnader mellan elever med och utan invandrabakgrund gällande skolengagemang och skolprestationer. Högpresterande elever uppvisar starkare skolengagemang än lågpresterande elever, men invandrabakgrund påverkar inte dessa skillnader. Studien ger en ökad förståelse för faktorer som påverkar elevers skolprestationer i grundskolans övre årskurser.</p>	
Sökord/indexord skolprestationer, invandrabakgrund, skolengagemang, socioekonomisk ställning, familjestruktur, academic achievement, immigrant status, schoolwork engagement, socio-economic status, family structure, koulusaavutukset, maahanmuuttajatausta	

Innehåll

Abstrakt

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte och forskningsfrågor	3
1.3	Centrala begrepp.....	3
1.4	Avhandlingens upplägg	5
2	Elever med invandrarbakgrund	6
2.1	Elever med invandrarbakgrund i finländska skolor	6
2.2	Elever med invandrarbakgrund och skolprestationer	7
2.3	Elever med invandrarbakgrund och skolengagemang.....	9
3	Skolengagemang och skolprestationer	11
4	Hembakgrund och skolprestationer	13
4.1	Socioekonomisk ställning och skolprestationer	13
4.2	Familjestruktur och skolprestationer	15
5	Metod och genomförande	17
5.1	Avhandlingens syfte och forskningsfrågor.....	17
5.2	Val av forskningsstrategi.....	17
5.3	FRAM-projektet	18
5.4	Respondenter och undersökningens genomförande	18
5.5	Mätinstrument	19
5.5.1	Invandrarbakgrund	20
5.5.2	Skolprestationer.....	20
5.5.3	Skolengagemang	21
5.5.4	Socioekonomisk ställning	21
5.5.5	Familjestruktur	21
5.5.6	Deskriptiv statistik	22
5.6	Bearbetning och analys av data	22
5.7	Kvalitetskriterier.....	24
5.7.1	Validitet.....	24
5.7.2	Reliabilitet.....	25
5.7.3	Etiska aspekter	26

6	Resultatredovisning	27
6.1	Faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrarbakgrund	27
6.2	Skillnader mellan elever med och utan invandrarbakgrund gällande skolengagemang och skolprestationer.....	29
6.3	Påverkar invandrarbakgrund skillnaden i skolengagemang hos låg- och högpresterande elever?.....	30
6.4	Sammanfattning	31
7	Diskussion	32
7.1	Resultatdiskussion	32
7.1.1	Faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrarbakgrund	32
7.1.2	Skillnader mellan elever med och utan invandrarbakgrund gällande skolengagemang och skolprestationer.....	34
7.1.3	Påverkar invandrarbakgrund skillnaden i skolengagemang hos låg- och högpresterande elever?.....	36
7.2	Metoddiskussion.....	37
7.3	Slutsatser och förslag till fortsatt forskning	41
	Källor.....	44

Bilagor

Bilaga 1: Enkätfrågor från FRAM-projektet

Bilaga 2: Klassificering för socioekonomisk ställning

Bilaga 3: Följebrev till vårdnadshavarna och blankett för forskningstillstånd och bakgrundsuppgifter

Tabeller

Tabell 1: Deskriptiva värden för skolprestationer, skolengagemang och socioekonomisk ställning.....	22
--	----

Tabell 2: Faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med invandrabakgrund.....	27
--	----

Tabell 3: Faktorer som påverkar skolprestationer hos elever utan invandrabakgrund.....	28
---	----

Tabell 4: Deskriptiva värden för skolengagemang och skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund.....	29
---	----

Tabell 5: Deskriptiva värden för skolengagemang hos elever med och utan invandrabakgrund enligt prestationsnivå.....	30
---	----

1 Inledning

1.1 Bakgrund

År 2016 fanns det 365 000 personer av utländsk härkomst i Finland (Statistikcentralen, 2017). 32 400 asylsökande kom till Finland år 2015, av vilka 10 % var i åldern 6–15 år (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp för invandringsfrågor, 2016). I takt med att samhället förändras och de internationella flyttningsrörelserna ökar ställs det finländska skolsystemet inför utmaningen att anpassa sig efter elevernas brokiga bakgrund. Som en följd av inflyttningen läste 5,2 % av eleverna i årskurserna 7–9 i den grundläggande utbildningen finska eller svenska som andra språk år 2016 (Utbildningsförvaltningens statistiktjänst, u.å.). I praktiken motsvarar det en elev i varje klass på 20 elever. Elever med invandrabakgrund är en heterogen grupp och för att utveckla skolsystemet och möjliggöra en effektiv integrering behövs forskning kring vilka bakgrundsfaktorer som påverkar skolprestationer hos elever med invandrabakgrund. Hur elever med invandrabakgrund presterar i skolan kan nämligen visa hur väl dessa lyckats anpassa sig till skolsystemet i fråga (Motti-Stefanidi & Masten, 2013).

I forskning är det allmänt vedertaget att skolengagemang har ett starkt samband med skolprestationer (Milburn, Rhodes & Suárez-Orozco, 2009; Salmela-Aro & Upadaya, 2012; Virtanen, Lerkkanen, Poikkeus & Kuorelahti, 2016). Ju högre skolengagemang en elev uppvisar, desto högre kommer hen prestera (Motti-Stefanidi & Masten, 2013). Salmela-Aro m.fl. (2012, 2014) har undersökt skolengagemang hos elever i Finland men forskning om skolengagemang hos elever med invandrabakgrund i Finland är begränsad, speciellt studier på finlandssvenskt håll.

Även om Finland lyckats reducera effekten av elevers socioekonomiska ställning på skolprestationer kan fortfarande ungefär 10 % av skillnaderna i finländska elevers skolprestationer förklaras av elevernas socioekonomiska ställning (OECD, 2016). Elever med invandrabakgrund i Finland har visat sig ha låg socioekonomisk ställning jämfört med elever utan invandrabakgrund, vilket i sin tur kan inverka negativt bland annat på deras skolengagemang (Kinnunen, Minkkinen, Read, Rimpelä & Salmela-Aro, 2018). Relationen mellan elevers socioekonomiska ställning och deras

skolprestationer kan berätta mycket om ett skolsystem. Inget eller endast ett svagt samband mellan elevers socioekonomiska ställning och deras skolprestationer brukar betyda att skolsystemet anses vara relativt jämlikt jämfört med skolsystem där socioekonomisk ställning har ett starkt samband med skolprestationer (OECD, 2016). Att med forskning undersöka hur elevers socioekonomiska ställning inverkar på deras skolprestationer kan alltså berätta hur väl skolsystemet lyckats stödja elevers skolgång oberoende elevernas hembakgrund, och med denna kunskap hjälpa lärare försöka kompensera för faktorer som de har svårt att påverka.

För att vidare undersöka hur elevers hembakgrund påverkar deras skolprestationer är det skäl att ta hänsyn till deras familjebakgrund. Allt fler elever väntas bo utan en eller båda sina biologiska föräldrar (Heard, 2007). Speciellt tonåren är en känslig ålder där betydande förändringar i familjeförhållanden kan få kännbara konsekvenser bland annat på elevers skolgång. Varje år är 30 000 barn i Finland med om att föräldrarna skiljer sig (Kontula, 2013). Detta gör att elevernas familjekonstellationer varierar och samtidigt blir ensamstående vårdnadshavare, regnbågsfamiljer och alternativ till den traditionella kärnfamiljen allt vanligare. För att se till helheten kring både elever med och utan invandrabakgrund finns det skäl att ta deras familjestruktur i beaktande för att förstå vad som påverkar deras skolprestationer.

En ökad förståelse för vad som påverkar skolprestationer hos elever med invandrabakgrund kan i det långa loppet höja skolsystemets kvalité och främja integration. Stora skillnader i skolprestationer vid slutet av den grundläggande utbildningen skapar ojämlikhet i tillgången till högre utbildning och vid utträdet på arbetsmarknaden (Borgonovi, Jakubowski & Pokropek, 2015). Principen om jämlikhet är ett uttalat mål för den grundläggande utbildningen i *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014* (hädanefter Glgu 2014). Skolsystemet i Finland ska befrämja ekonomisk, social och regional jämlikhet (Utbildningsstyrelsen, 2014). Att mäta jämlikhet och kvalitet i skolsystem är komplext, men en bra måttstock är hur väl ett skolsystem lyckas integrera elever med invandrabakgrund (OECD, 2012; Kinnunen m.fl., 2018). PISA-mätningar från 2015, då man undersökte elevers kunskaper i naturvetenskap, visar att skillnaderna i skolprestationer mellan elever med och utan invandrabakgrund i Finland är bland de största av alla deltagande länder (OECD, 2016). Vad beror detta på? Fungerar vårt skolsystem jämlikt endast för elever utan invandrabakgrund?

I Glgu 2014 står det uttryckligen att ”Elevernas bakgrund och utgångsläge, såsom modersmål och kultur och hur länge de bott i Finland, ska beaktas i undervisningen” (Utbildningsstyrelsen, 2014, s. 91). För att kunna göra det behövs forskning kring vilka faktorer som påverkar skolprestationerna för elever med och utan invandrarbakgrund, och dessa ämnar jag undersöka i min avhandling pro gradu. Jag hoppas dessutom kunna ge en bild av hur läget ser ut i Svenskfinland genom att ta reda på om det finns skillnader i skolengagemang och skolprestationer hos dessa två elevgrupper.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Avhandlingens syfte är att undersöka faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrarbakgrund. Utgående från syftet har följande forskningsfrågor formulerats:

1. Hur kan skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur förklara skolprestationer hos elever med och utan invandrarbakgrund?
2. Hur skiljer sig elever med invandrarbakgrund från övriga elever gällande skolengagemang och skolprestationer?
3. Påverkar invandrarbakgrund skillnaden i skolengagemang hos låg- och högpresterande elever?

1.3 Centrala begrepp

Skolengagemang är ett multidimensionellt begrepp. Definitionen varierar från studie till studie men många forskare anser att engagemang och motivation är relaterade till varandra, men skilda begrepp (Filsecker, Fredricks & Lawson, 2016). I PISA-mätningarna 2012 mättes för första gången elevers skolengagemang, och då genom att eleverna fick uppge hur många gånger de, under två senaste veckorna, kommit för sent till skolan och varit frånvarande från timmar eller en skoldag (OECD, 2013). Dessutom mättes elevers känsla av tillhörighet och attityder till skolan. Salmela-Aro och Upadaya (2012, s. 60), vars mätinstrument för skolengagemang jag använder i min studie, definierar skolengagemang som energi (eng. *energy*), hängivenhet (eng. *dedication*) och förmåga att låta sig uppslukas (eng. *absorption*) i relation till skolarbete. Gällande energi i denna kontext menar författarna en positiv inställning till

skolarbetet, hängivenhet syftar på en positiv kognitiv attityd och upplevelse att skolarbetet är meningsfullt och med förmåga att låta sig uppslukas avses upplevd känsla av full koncentration och att tiden flyger iväg när man studerar.

Socioekonomisk ställning kan mätas på flera sätt. Enligt American Psychological Association (2018) syftar begreppet på den sociala ställningen eller klasstillhörigheten en individ eller en grupp tillhör och ofta mäts socioekonomisk ställning genom en kombination av utbildning, inkomst och yrkesstatus. Socioekonomisk ställning hos elever operationaliserades i PISA-mätningarna 2015 genom att elever uppgav föräldrarnas utbildning och yrken, ett visst antal ägodelar hemma som kan indikera materiell rikedom och huruvida andra materiella ting som behövs för studier finns i familjen, till exempel en dator (OECD, 2016). I Finland har forskare till exempel använt sig av moderns och faderns nuvarande yrke (Salmela-Aro & Tuominen-Soini, 2014) och familjens totala inkomst (Virtanen, m.fl., 2016).

Familjestruktur är en sociodemografisk indikator som särskiljer barns olika boendeformer enligt hur många vårdnadshavare de bor med (Eklund, O'Malley, Renshaw & Voight, 2015). Enligt Psykologiguiden (2018) syftar familjestruktur på en familjs storlek och sammansättning, bland annat om det i familjen finns ett eller flera barn och hur många vuxna som ingår i familjen. Jag kommer att använda en liknande definition som Eklund m.fl. (2015) använder, så när familjestruktur nämns i fortsättningen avser jag den eller de vårdnadshavare ett barn bor med.

Invandrarbakgrund definierades i PISA-undersökningarna 2015 enligt föräldrarnas födelseland (OECD, 2016). En elev vars föräldrar är födda i ett annat land än det land där eleven gjorde PISA-testet definierades som en elev med invandrarbakgrund. En elev utan invandrarbakgrund definierades som en elev vars föräldrar är födda i landet där eleven gjorde PISA-testet. I en kanadensisk studie av Archambault, Brault, Dupéré, Janosz och Mc Andrew (2017) definierade författarna elever som hade ett annat språk än franska som modersmål som elever med invandrarbakgrund. När jag diskuterar elever med invandrarbakgrund, avser jag elever vars hemspråk inte är ett officiellt språk i landet de bor i.

Skolprestationer mäts oftast enligt betyg eller resultat från test som undersöker läs-, skriv- och matematikfärdigheter (Psykologiguiden, 2018). När man med skolprestationer avser betyg kan de ses som ”resultatet av didaktiska reflektioner,

beslut och överväganden som görs av lärare och skolpersonal” (Heikkilä, 2016). I PISA-undersökningarna (OECD, 2016) mäts skolprestationer genom att undersöka elevers färdigheter i läsning, matematik och naturvetenskap. Jag avser betyg eller resultat från test som undersöker läs-, skriv- och matematikfärdigheter, när jag härnäst använder begreppet skolprestationer. Mitt mätinstrument för skolprestationer består av resultat från test som mäter ordförståelse, läsförståelse och färdigheter i matematik.

1.4 Avhandlingens upplägg

Kapitel 3, 4 och 5 behandlar tidigare forskning inom tematiken för min studie. I kapitel 2 fokuserar jag på elever med invandrarbakgrund – jag presenterar statistik från Finland och redogör för huruvida samband invandrarbakgrund har med skolprestationer och skolengagemang. Skolengagemang i allmänhet diskuteras i kapitel 3. I kapitel 4 beskriver jag hur elevers hembakgrund påverkar deras skolprestationer genom att presentera forskning kring socioekonomisk ställning och familjestruktur i relation till skolprestationer.

I kapitel 5 redovisar jag mitt val av metod och presenterar FRAM-projektet, som mina data härstammar från, och respondenterna i min undersökning. Jag redogör också för studiens mätinstrument, förevisar deskriptiv statistik och beskriver hur data har bearbetats och analyserats. Till slut diskuterar jag hur jag i min studie tagit hänsyn till validitet, reliabilitet och etiska aspekter.

Resultaten redovisas i kapitel 6 och resultat och metodval diskuteras därefter i kapitel 7. Avslutningsvis presenterar jag mina slutsatser och ger förslag till fortsatt forskning. Avhandlingens sista del innefattar källförteckning och bilagor.

2 Elever med invandrabakgrund

2.1 Elever med invandrabakgrund i finländska skolor

Finländska skolor är numera mycket heterogena beträffande elevernas hemspråk, modersmål, skolspråk och två- och flerspråkighet (Utbildningsstyrelsen, 2017). De regionala skillnaderna är stora och flexibiliteten gällande graden av två- och flerspråkighet varierar från område till område, person till person, situation till situation och från en tid till en annan. Tvåspråkiga äktenskap och parrelationer har blivit mer allmänna och speciellt Nyland, med huvudstadsregionen i spetsen, upplever enligt Utbildningsstyrelsen stor inflyttning. 2016 hade 12 % av de som bor i Nyland ett främmande språk som modersmål, enligt Statistikcentralen (2017). Med främmande språk avses i Finland ett språk som inte är finska, svenska eller samiska.

I Österbotten har flest invandrare integrerats på svenska i orter som Närpes, Vasa, Vörå och Jakobstad. Av kommunerna i Nyland integreras flest invandrare på svenska i Helsingfors, Esbo och Raseborg. År 2016 gick totalt 963 elever med ett främmande språk som modersmål i den svenskspråkiga grundskolan i Finland. Mer än hälften av dessa (504 elever) var skolelever i Österbotten. 210 elever med ett främmande språk som modersmål gick i skola på Åland och 203 gick i skola i Nyland. (Utbildningsstyrelsen, 2017.)

Enligt Utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen (u.å.) var det år 2016 121 elever eller 0,1 % av alla elever med svenska som skolspråk som läste svenska som andraspråk i årskurserna 7–9 i den grundläggande utbildningen, jämfört med 9068 elever som läste finska som andraspråk i årskurserna 7–9 eller 5,2 % av alla elever med finska som skolspråk. Elever läser svenska eller finska som andraspråk för att stärka kunskaperna i undervisningsspråket, istället för att direkt börja med läroämnet modersmål och litteratur (Utbildningsstyrelsen, 2014). Meningen med detta är enligt Glgu 2014 att stärka elevens språkkunskaper ifall de är för bristfälliga för att följa med den allmänna undervisningen. Man kan enligt Utbildningsstyrelsen vid sidan av språkundervisningen vid behov ge eleven extra stöd inom andra ämnesområden för att stärka integrationen och främja elevernas förutsättningar för lärande. Flera lärare i finska skolor upplever att när eleverna behärskar landets språk fungerar det som en

inkörsport till akademiskt lärande och social integration (Sinkkonen & Kyttälä, 2014). Enligt författarna får elever med invandrabakgrund i Finland vanligtvis gå från den förberedande undervisningen till inkludering i vanlig klass efter ett par månader.

2.2 Elever med invandrabakgrund och skolprestationer

En lyckad integration av elever med invandrabakgrund är ett mått på kvaliteten av ett lands skolsystem och hur jämlikt detta skolsystem är. Den visar också hur väl landet lyckats med socialpolitiska åtgärder. Elever med invandrabakgrund presterar märkbart lägre i skolan än sina jämnåriga skolkamrater. Att det fortfarande finns skillnader i prestationsnivå mellan elever med och utan invandrabakgrund, även efter att ha kontrollerat för socioekonomisk ställning, tyder på att politiska åtgärder krävs för att minska klyftorna. (OECD, 2012.)

En stor del av forskning kring ungdomar med invandrabakgrund har gjorts i USA. En del forskning har gjorts i Europa, men forskningsläget i Finland är fortfarande begränsat. Chiu, Pong, Mori och Chow (2012), som gjort en studie med data från cirka en halv miljon elever i 41 olika länder, kunde konstatera att elever med invandrabakgrund ofta hade färre utbildningsresurser (eng. *educational resources*) hemma än övriga elever. Utbildningsresurser i hemmet kan till exempel utgöras av böcker, uppslagsverk, en dator och ett skrivbord. Enligt Chiu m.fl. är det problematiskt att elever med invandrabakgrund har tillgång till färre utbildningsresurser än övriga elever, eftersom det innebär lägre skolprestationer. Även andra studier har visat att invandrabakgrund utgör en riskfaktor för låga skolprestationer (Motti-Stefanidi & Masten, 2013).

Att behärska skolspråket är essentiellt för inläring i skolmiljön. Kunskaper i skolspråket inverkar på elevers skolprestationer, då elever med starkare kunskaper i skolspråket får högre betyg i allmänhet (Milburn m.fl., 2009). Även föräldrars språkkunskaper är av betydelse eftersom dessa har signifikant inverkan på elevernas ordigenkänning och textförståelse, dock inte på elevernas matematikprestationer (Lendale & Pong, 2012).

Föräldrars utbildning innan flytt till USA har stor inverkan på skolprestationer hos elever med mexikanskt ursprung i åldrarna 6–12 (Lendale & Pong, 2012). Föräldrarnas

utbildning innan migrationen förklarade också att mexikanska elever presterade sämre jämfört med elever med nordamerikanskt ursprung. Föräldrarnas sysselsättningsstatus efter flytt till USA kunde enligt Landale och Pong med större säkerhet och statistisk signifikans predicera elevers skolprestationer än deras sysselsättningsstatus innan flytt till USA. Författarna diskuterar att föräldrarnas eventuella jobb inverkar på barnets livsstil och levnadsstandard eftersom en anställning medför socialt kapital och hjälper föräldrarna förstå det amerikanska skolsystemet. Att elever deltar i fritidsaktiviteter utanför skoltid bidrar också till integrering och deltagandet har visat sig ha en positiv effekt på medelvitsordet hos elever med invandrarbakgrund i USA (Camacho & Fuligni, 2015). Deltagandet hade större samband med högre medelvitsord hos elever med invandrarbakgrund jämfört med medelvitsordet för deras klasskamrater, vilket även enligt denna studie kan tolkas som att det är kritisk orsak till en bättre anpassning till det amerikanska skolsystemet.

Forskning kring invandrarelever och skolprestationer har i USA visat att invandrareleverna utgör en mycket heterogen grupp, men en studie visar att de presterar bättre än elever som härstammar från landet de går i skolan i (Conger, Schwartz & Stiefel, 2011). I allmänhet kan skillnaderna i skolprestationer i nämnda studie förklaras med etniskt ursprung, socioekonomisk ställning, föräldrarnas utbildning och kunskaper i engelska. Skillnaderna i hur väl elever med invandrarbakgrund anpassar sig till det finländska skolsystemet är stora. Trots att PISA-mätningarna visat att det finns stora skillnader i skolprestationerna hos elever med och utan invandrarbakgrund tycks det finnas en liten grupp elever med invandrarbakgrund, framförallt flickor, som trots ogynnsamma förutsättningar presterar högt och anpassar sig väl (Kinnunen m.fl., 2018). I Kanada presterade elever med invandrarbakgrund högre i skolan och var mer motiverade än deras skolkamrater utan invandrarbakgrund, trots att de kom från socioekonomiskt utsatta områden (Archambault m.fl. 2017). Författarna diskuterar att det kan bero på att den låga socioekonomiska ställningen, som i allmänhet har en stark negativ inverkan på skolprestationer, kan upplevas temporär hos elever med invandrarbakgrund och till och med ha mindre inverkan än den har hos elever utan invandrarbakgrund, eftersom det är mer sannolikt att dessa elever är uppvuxna med generationsöverskridande fattigdom.

Att elever med invandrarbakgrund klarar sig bra trots att omständigheterna inte är till deras fördel, kan förklaras med ett fenomen som numera är vida undersökt i forskning om barn och unga med invandrarbakgrund. *The immigrant paradox* (ungefär: immigrantparadoxen) innebär att nyanlända ungdomar med invandrarbakgrund till en början anpassar sig väl, ofta till och med bättre än deras jämnåriga kamrater utan invandrarbakgrund (Greenman, 2013; Kinnunen m.fl., 2018; Milburn m.fl., 2009). De har också bättre attityder till sin skolgång, högre ambitioner och ser mer positivt på framtiden (Milburn m.fl., 2009), men paradoxalt nog sjunker deras skolprestationer ju längre de bott i landet de går i skola i (Greenman, 2013). Första generationens invandrare klarar sig i allmänhet bättre än invandrare av andra och tredje generationen och så vidare (Garcia-Coll & Marks, 2012). Förklaringsmodeller till de försämrade skolprestationerna kan bland annat vara att attityderna gentemot skolan försämras för varje generation, både hos föräldrarna och genom att eleverna i högre grad påverkas av sina klasskamraters attityder (Greenman, 2013). Enligt Greenman har lärare även högre förväntningar på elever av den första generationens invandrare än de följande.

2.3 Elever med invandrarbakgrund och skolengagemang

Att vara engagerad i skolan och prioritera sin skolgång har många fördelar. Elever med starkt skolengagemang får högre vitsord, presterar väl och avbryter mer sällan sin skolgång. Det främjar även en lyckad anpassning till samhället, både för elever med och utan invandrarbakgrund. Immigrantparadoxen inverkar även på skolengagemanget, som stadigt försvagades de första fem åren för nyanlända elever i USA, i en studie av Milburn m.fl. (2009). Enligt Milburn m.fl. uppvisar speciellt elever med mexikanskt ursprung i USA svagt skolengagemang – en trolig följd av rasism i samhället, att en stor del är papperslösa och att negativa stereotyper fortsättningsvis sprids kring dem som grupp. Kinnunen m.fl. (2018) har observerat något som påminner om immigrantparadoxen bland elever med invandrarbakgrund i Helsingforsregionen – cynism gentemot skolgången ökar bland pojkar med invandrarbakgrund från årskurs 7 till årskurs 9, vilket ökar risken för avbruten skolgång. En avbruten skolgång innebär i sin tur en försvårad integration och i värsta fall ett avståndstagande mot samhället.

Skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund tycks ha större positiv inverkan på skolengagemang, än vice versa (Asendorpf, Masten & Motti-Stefanidi, 2015). Forskare i Finland har funnit samma resultat (Kinnunen m.fl., 2018). Riskfaktorer som kunde påverka beteendemässigt skolengagemang visade sig enligt Asendorpf m.fl. vara låga skolprestationer, invandrabakgrund och social utsatthet. Enligt författarna kan detta bero på att Grekland, där forskningen utfördes, inte lyckats bygga ett sådant stödsystem som kan tillgodose de behov elever med invandrabakgrund konstaterats ha, till exempel i form av tillräckligt med språkstöd.

Kim och Suárez-Orozco (2015) kunde i en studie gjord i USA konstatera att elever med invandrabakgrund med svaga kunskaper i engelska i högre grad uppvisade lägre skolengagemang, vilket i sin tur påverkade deras skolprestationer negativt. Även andra studier pekar på att svaga språkkunskaper kan vara en delorsak till svagt skolengagemang. 15-åriga elever som talar ett för landet de bor i främmande språk hemma har ett mindre kulturellt kapital än övriga elever, lär sig normerna för skolkulturen långsammare, har svagare relation med deras lärare och skolkamrater och utvecklar ett svagare skolengagemang än deras klasskamrater som talar landets språk hemma (Chiu m.fl., 2012). När kanadensiska elever med invandrabakgrund intervjuades uttryckte de liknande utmaningar i anpassningen till landets skolsystem (Deckers & Zinga, 2012). Samma elever berättade att deras relation till läraren och upplevt lärarstöd avhöll dem från att skolka. I en studie av Chiu m.fl. (2012) hade elever med invandrabakgrund bättre attityder gentemot skolan än övriga elever, men kände sämre tillhörighet till skolan. Upplevt stöd från lärare och skolkamrater kunde predicera skolengagemang för elever med invandrabakgrund i USA, och skolengagemang kunde i sin tur predicera elevernas skolprestationer (Milburn m.fl., 2009).

3 Skolengagemang och skolprestationer

Skolengagemang tenderar enligt tidigare forskning stärka elevers inläring och inverka positivt på skolprestationer hos barn och unga (Dotterer & Lowe, 2011; Filsecker m.fl., 2016; Lerner & Li, 2011; Motti-Stefanidi & Masten, 2013). Att aktivt stödja elevers skolengagemang kan i längden minska problem såsom skolknä, avbruten skolgång och elevers misstrivsel i skolan (Filsecker m.fl., 2016). Forskning har visat att relationen mellan skolengagemang och skolprestationer är dubbelriktad, det vill säga att det handlar om parallella processer (Asendorpf m.fl., 2015; Chiu m.fl., 2012). När en elevs skolengagemang stärks eller försvagas, förändras skolprestationerna på samma sätt. Asendorpf m.fl. (2015) föreslår att en orsak till de synkroniserade förändringarna kan vara att påverkan av lärare, familjemedlemmar och skolkamrater inverkar på elevernas skolengagemang och skolprestationer på samma sätt.

Eftersom skolengagemang är ett mångdimensionellt begrepp (se 1.3) har det i forskning definierats olika sätt. Flera studier menar att det har en emotionell, en kognitiv och en beteendemässig komponent (Salmela-Aro & Upadaya, 2012; Virtanen m.fl., 2016; Kim & Suárez-Orozco, 2015). Beteendemässigt skolengagemang, såsom närvaro i skolan och timaktivitet, tycks vara avgörande för att predicera en elevs akademiska prestationer (Chase, Hilliard, John Geldof, Warren & Lerner, 2014). Även faktorer såsom motivation och vilja att ta ansvar för sin skolgång inverkar positivt på skolprestationerna, men fortfarande inte lika starkt som det beteendemässiga engagemanget. Chiu m.fl. (2012) delar däremot upp skolengagemang i två komponenter – kognitivt engagemang (attityd gentemot skolan) och emotionellt engagemang (känsla av tillhörighet till skolan).

OECD (2013) hänvisar till en studie av Espinoza, Juvonen och Knifsend som kom fram till att när eleverna upplever att de är inkluderade i skolsammanhanget, inverkar det positivt på deras skolengagemang, vilket stämmer in med andra studier (Van Ryzin, Gravely, Roseth, 2007; Virtanen m.fl., 2016). Jämförelser av resultaten från PISA 2003 och 2012 (OECD, 2013) visar att det finns en märkbar skillnad i känslan av tillhörighet hos elever i Finland, då läget klart försämrats sedan 2003. Resultaten från PISA 2012 visar också att finländska elever uppvisar försämrade attityder gentemot skolan jämfört med resultat från 2003. Forskning gjord i Finland talar för att

elevers emotionella engagemang i det stora hela sjunker under övergången mellan grundskola och andra stadiet (Chow, Hofkens, Salmela-Aro & Wang, 2015). Trots bristande emotionellt engagemang hade eleverna ändå framgång i studierna, vilket författarna menar kan betyda att man klarar sig i det finländska skolsystemet utan att vara speciellt emotionellt engagerad. Ett bristande emotionellt engagemang har ändå i längden samband med psykisk ohälsa, vilket i sin tur inverkar negativt på skolprestationer.

Interaktionen mellan skolpersonal, och då speciellt lärare, och elever är viktig för att stödja elevernas skolengagemang (OECD, 2013). I skolor där lärar-elev-relationer och det disciplinära klimatet är dåliga kommer eleverna att med större sannolikhet uppvisa lågt engagemang i skolan och för skolarbetet. Chansen är större att de försenar sig till skolan, hoppar över timmar eller hela skoldagar, uppvisar negativa attityder mot skolan eller uttrycker en svag känsla av tillhörighet. I en studie av Chiu m.fl. (2012) hade den av elever upplevda lärar-elev-relationen den starkaste inverkan på elevers skolengagemang av alla undersökta faktorer, både med avseende på det kognitiva engagemanget och det emotionella engagemanget.

Virtanen m.fl. (2016) kunde identifiera tre elevprofiler utgående från visat skolengagemang och upplevd skoltrötthet. 2485 finländska elever i årskurserna 7–9 deltog i studien och ca 40 % av eleverna tillhörde elevprofilen som uppvisade högt skolengagemang och låg skoltrötthet. Eleverna som tillhörde denna profil upplevde att skolarbetet är relevant för deras framtid, hade hög självkänsla, var högpresterande i skolan och skolkade inte. Familjens socioekonomiska ställning kunde inte i denna studie predicera vilken profil en elev hamnar i, vilket författarna diskuterar kan bero på att Finland erbjuder relativt jämlika möjligheter till utbildning oberoende elevers socioekonomiska ställning. Detta stämmer överens med annan forskning utförd i Finland, som visat att socioekonomisk ställning inte tycks ha något samband med skolengagemang (Salmela-Aro & Tuominen-Soini, 2014).

4 Hembakgrund och skolprestationer

4.1 Socioekonomisk ställning och skolprestationer

Ur forskningssynpunkt är socioekonomisk ställning en central faktor att inkludera i social- och beteendevetenskaperna. Den socioekonomiska ställningen påverkar människors livskvalitet och vilka möjligheter och privilegier de har i samhället. En låg socioekonomisk ställning har ofta samband med fattigdom, låg utbildningsgrad och sämre fysisk och mental hälsa, så att förstå mekanismerna kring hur den socioekonomiska ställningen påverkar människor ger samhället bättre förutsättningar att försöka reducera skillnaderna. (American Psychological Association, 2018.)

Föräldrars socioekonomiska ställning har alltid varit en nyckelfaktor för att kunna predicera elevers skolprestationer och utbildningsmål (Reardon, 2011). Men hur kan familjens socioekonomiska ställning vara så avgörande för elevers skolprestationer? OECD (2014) presenterar flera anledningar. Mer privilegierade familjer kan förstärka och stödja det som eleven gör i skolan och elever från familjer med hög socioekonomisk ställning går oftare i skolor av hög kvalitet. Skolor är i allmänhet bättre på att fostra och utbilda elever från en mer privilegierad hembakgrund, och många skolsystem tenderar att reproducera strukturella socioekonomiska fördelar snarare än att fokusera på jämlika möjligheter till lärande.

En studie gjord i Kina kunde påvisa att socioekonomisk ställning har ett signifikant samband med elevers matematikprestationer (Li, Li & Wang, 2014). Barn till föräldrar med hög socioekonomisk ställning gick i skolor av högre kvalitet i den undersökta regionen, och rikare familjer ordnade ofta extra stöd i matematik utanför skoltid. Författarna diskuterar att stora kontraster i fördelningen av resurser mellan stad och landsbygd förstärkte effekten av den socioekonomiska ställningen ytterligare. Heikkilä (2015) hänvisar till en kartläggning av Skolverket om vilka aspekter som har betydelse för elevers skolresultat i Sverige. Faktorer såsom föräldrars utbildningsnivå, om eleverna är födda och uppvuxna i Sverige och hur länge de bott i landet visade sig vara avgörande för elevernas skolprestationer. Dessutom inverkar kön och socioekonomisk ställning och slutligen tillkommer sannolikt lokala skillnader i hur dessa faktorer samverkar.

Om en elevs mamma har låg utbildning, det vill säga att hon inte genomfört en utbildning på andra stadiet, så påverkar det elevens läsfärdigheter negativt (OECD, 2012). Effekten av moderns utbildning har större inverkan på barnets läsfärdigheter än om hemspråket är annat än det som används i skolan, eller om eleven går i en skola med många elever med invandrarbakgrund. De akademiska färdigheterna hos elever vars föräldrar har låg utbildning tenderar utvecklas långsammare än de gör hos elever vars föräldrar är högutbildade (Kinnunen m.fl., 2018). Elever till föräldrar med låg utbildning har dessutom lägre ambitioner gällande sin egen utbildning. Mullis, Shriener och Shriener (2010) refererar till flera studier som visar på samband mellan föräldrars utbildning och barns skolprestationer, där speciellt moderns utbildning är av betydelse. De barn som hade minst en förälder som inte genomfört en högskoleutbildning placerade sig märkbart lägre än andra elever gällande förbättring i läs- och räknefärdigheter från förskoleåret tills det femte skolåret. Borgonovi m.fl. (2015) hittade även de ett positivt samband mellan föräldrars utbildning och elevers skolprestationer, men sambandet är indirekt. En hög utbildning leder ofta till att föräldrarna innehar höga positioner i arbetslivet, vilket i sin tur leder till att eleverna i högre grad har tillgång till vissa kulturellt betingade ägodelar i hemmet (eng. *cultural possessions*) – till exempel diktsamlingar, klassisk litteratur och konstverk. Dessa har ett starkt samband med elevers skolprestationer, vilket stöder tesen att ju högre utbildning föräldrarna har, desto bättre förutsättningar har de att erbjuda sina barn en stimulerande hemmiljö.

I PISA-mätningarna 2015 var fokus på elevers färdigheter i naturvetenskap och finländska elever placerade sig på tredje plats av alla deltagande länder (OECD, 2016). Ungefär 10 % av skillnaderna i elevernas prestationer kan förklaras av elevernas socioekonomiska ställning. Att procentenheten är relativt låg innebär att det finländska skolsystemet verkar ha högre kvalitet och jämlikhet än genomsnittet av OECD-länderna. Dessutom är skillnaderna i elevers socioekonomiska ställning i Finland (tillsammans med Japan, Sydkorea och Nederländerna) mindre än genomsnittet av de deltagande länderna. I Borgonovi m.fl. studie hade familjens ekonomiska ställning inte något samband med elevers skolprestationer i Finland och de skandinaviska länderna. Enligt författarna kan förklaringen vara att starka välfärdsstater kompenserar för familjers svaga finansiella situation genom välfungerande socialskydd.

4.2 Familjestruktur och skolprestationer

Sedan 1960-talet verkar trender i familjestrukturer vara att barns hemförhållanden blir allt mer polariserade, enligt en studie av McLanahan (Reardon, 2011). Mammor med låg utbildning är med större sannolikhet unga, arbetslösa, ensamstående eller skilda – medan mödrar med hög utbildning ofta tenderar att vara äldre, arbetande och gifta. Detta kan för deras barn leda till ojämlikhet gällande familjers inkomst och tid spenderad med familjen, vilket i sin tur påverkar barnens skolprestationer.

Forskning tycks visa att elever i kärnfamiljer klarar sig bättre i skolan än elever med andra familjestrukturer. Jämfört med ungdomar som alltid bott i en familj med två biologiska föräldrar presterade unga som upplevt skilsmässa i familjen eller fötts i en familj med endast en förälder signifikant lägre i skolan, i en longitudinell studie med nästan 14 000 deltagare (Tillman, 2007). Effekten tycks dock avta när man kontrollerar för socioekonomisk bakgrund, vilket tyder på att familjens minskade inkomster i samband med förändringar i familjestrukturen har större inverkan på ungdomarnas skolprestationer än själva familjestrukturen. Amerikanska elever som bor med två föräldrar presterade högre i skolan än elever som bor tillsammans med endast en förälder (Eklund m.fl., 2015). Dessa två grupper av elever hade ändå högre betyg än elever som var omhändertagna. Hos elever med invandrarbakgrund tenderar en splittrad kärnfamilj öka risken för svårigheter i skolan, det vill säga låga skolprestationer, att tvingas gå om en årskurs och tankar om att hoppa av skolan (Chau, Baumann, Kabuth och Chau, 2012). Studien utfördes i Frankrike och respondenterna var mellan 12 och 15 år. Faderns yrke och familjestrukturen kunde tillsammans förklara ungefär 35 % av risken för skolsvårigheter hos ungdomarna.

Tillman (2007) problematiserar traditionella sätt att mäta familjestruktur i analyser och föreslår att familjestruktur ska mätas longitudinellt. Ur forskningssynpunkt berättar det mer om man undersöker hur olika kombinationer av förändringar inom familjen inverkar (till exempel skilsmässa i familjen följt av nyfamilj med en styvförälder), och för att göra det behövs longitudinella datainsamlingar. Så har till exempel Heard (2007) konstruerat sitt mätinstrument för familjestruktur. Att bo med båda föräldrarna i en stabil familj är enligt forskning det optimala med tanke på en elevs skolprestationer, men enligt Tillman (2007) tenderar elever som upplevt stora familjeförändringar oftare uppvisa låga skolprestationer jämfört med elever som till

exempel alltid bott i en styvfamilj. Det stöder argumentet att när man beaktar förändringar i familjen berättar det mer än när man klassificerar elever enligt vem de bor med vid en enda tidpunkt. I Mullis m.fl. (2010) studie kunde man dock inte hitta några signifikanta skillnader mellan barn som bor med en förälder och barn som bor med två gifta, biologiska föräldrar gällande hur barnens läs- och räkneförmågor utvecklades från förskoleåldern till det femte skolåret. Mullis diskuterar dock att det kan bero på att mätinstrumentet inte klarat av att ta förändringar inom familjen i beaktande.

Efter en nyligen inträffad förändring i familjestrukturen uppvisade elever med afro-amerikanskt ursprung i USA lägre betyg än elever med amerikanskt ursprung under samma omständigheter (Heard, 2007). Det kan bero på att skilsmässa medför lägre totalinkomst hos familjerna till eleverna med afro-amerikanskt ursprung jämfört med familjer med amerikanskt ursprung. På lång sikt var skillnaderna i betyg störst just efter en förändring i familjestrukturen. Barn till ogifta föräldrar presterar sämre än barn till gifta föräldrar (Crosnoe & Wildsmith, 2011). Detta kan härledas till att barn till ogifta föräldrar mer sällan bodde med båda sina föräldrar, jämfört med barn till gifta föräldrar. Giftna par tenderar dessutom oftare ha högre socioekonomisk ställning, vilket i sin tur också påverkar barns skolprestationer. I studien var betydelsen av familjestrukturen för barns skolprestationer ändå svag när forskarna kontrollerade för socioekonomiska faktorer som föräldrarnas utbildning och inkomst. Ju längre elever levit i nyfamiljer eller med endast en förälder, desto lägre är deras betyg (Heard, 2007). Av eleverna som bor med endast en förälder hade de som bor med modern högre betyg än de som bor med fadern. Heard kom fram till att de elever som endast bor med fadern i större grad upplevt en förändring i familjestrukturen, vilket även här indikerar att stabilitet i familjestrukturen är en kritisk faktor gällande elevers skolprestationer.

5 Metod och genomförande

5.1 Avhandlingens syfte och forskningsfrågor

Avhandlingens syfte är att undersöka faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund.

1. Hur kan skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur förklara skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund?
2. Hur skiljer sig elever med invandrabakgrund från övriga elever gällande skolengagemang och skolprestationer?
3. Påverkar invandrabakgrund skillnaden i skolengagemang hos låg- och högpresterande elever?

5.2 Val av forskningsstrategi

Jag har i min studie valt att använda mig av en kvantitativ forskningsstrategi. Kvantitativa metoder används för att analysera data som kan betecknas med siffror (Eliasson, 2013). Begreppet används enligt Eliasson även för att beskriva olika sätt att samla in kvantitativa data, till exempel genom enkätundersökningar eller intervjuundersökningar. När man samlar in material av kvantitativ art kallas det att göra en *mätning* (Patel & Davidson, 2011). Det betyder att man tilldelar objektet man undersöker numeriska värden. Man strävar efter att finna det ”sanna” värdet – det tilldelade värdet ska inte ska variera slumpmässigt.

En kvantitativ forskningsstrategi passar bra när man vill undersöka hur utbrett ett fenomen är inom en specifik population (Eliasson, 2013). Hultåker och Trost (2016, s. 23) beskriver det något förenklat som om undersökningen gäller ”hur ofta, hur många eller hur vanligt” så bör man göra en kvantitativ studie. Patel & Davidson (2011) påpekar att det är viktigt att tänka igenom vilka individer som ska ingå, hurudana tekniker som är lämpliga att använda och när undersökningen ska genomföras. Mitt material består av kodade data från ett frågeformulär och numeriska resultat i test som mäter läs- och matematikfärdigheter, därför är en kvantitativ forskningsansats mest lämplig. Vidare skriver Patel och Davidson (2011) att när man gör undersökningen på

en avgränsad grupp individer blir frågan om studiens generaliserbarhet aktuell. Kan resultaten generaliseras eller gäller de endast för den undersökta gruppen? Jag vill med min studie ge en bild av hur läget ser ut i de finlandssvenska årskurserna 7–9, men förväntar mig inte kunna generalisera resultaten till alla skolor i Finland.

5.3 FRAM-projektet

Alla data till min studie har samlats in inom ramarna för forskningsprojektet *Ungdomars välbefinnande och kunskap i framtidens samhälle*, även kallat FRAM-projektet. Syftet med projektet är att ta reda på hur kunskap och välbefinnande påverkar varandra och vilket inflytande dessa har på akademiska utfall hos finlandssvenska ungdomar från årskurs sju till andra stadiet. Projektet ämnar också granska hur stödfunktionerna i skolan hjälper ungdomar som behöver stöd, såväl gällande akademiska färdigheter som för känslan av välbefinnande. Forskningen görs av forskare vid Åbo Akademi, medan längre hunna studerande vid Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier inkluderas i forskningsprocessen. Dessutom medverkar en extern expertgrupp, samarbetspartners från Regionförvaltningsverkets svenska enhet för bildningsväsendet, Utbildningsstyrelsen och Föregångarna. FRAM-projektet inleddes höstterminen 2016 och är en fyraårig accelererad longitudinell studie som ämnar samla in både kvalitativa och kvantitativa data.

Under projektets gång samlas mångsidig information om eleverna in. Eleverna gör läs- och matematiktest och svarar i ett frågeformulär om bland annat skolengagemang, intresse för matematik och läsning, skoltrivsel och utbildningsmålsättningar. Dessutom samlas bakgrundsuppgifter om eleverna in från deras vårdnadshavare, och skolorna skickar in uppgifter om elevernas vitsord i matematik och modersmål. Intervjuer med lärare, elevvårdspersonal och elever görs för att undersöka hur stödfunktionerna i skolan och specialundervisningen fungerar och för att ge en djupare förståelse för bland annat vissa elevtyper och riskgrupper.

5.4 Respondenter och undersökningens genomförande

I min studie ingår data från fem olika skolor i Svenskfinland – två i huvudstadsregionen, två i Österbotten och en skola i östra Nyland. Pilot-

undersökningar för frågeformuläret och testet i matematik utfördes hösten 2016. Vid samma tidpunkt utfördes den första mätningen och då svarade eleverna på frågor om bland annat deras hembakgrund, attityder till matematik och läsning, skolengagemang, framtidsutsikter, välmående och personliga egenskaper. Därefter följdes samma elever upp våren 2017, och denna gång var låg fokus på social självuppfattning, användning av sociala medier och nätmobbning. Jag använder endast data från höstterminen 2016. Totalt ingår material från 1016 (*N*) respondenter, vilka är fördelade på 550 elever i årskurs sju och 466 i årskurs nio. Av sjundeklassisterna valde 268 individer svarsalternativet *pojke* och 282 individer valde *flicka*. Av niondeklassisterna valde 218 individer *pojke* och 248 individer *flicka*.

På grund av att en del vårdnadshavare inte gav forskningstillstånd och att vissa enkätsvar var oidentifierbara eller felregistrerade föll vissa svar bort. En del elever har plockats bort av skolorna för att de ännu går i förberedande undervisning. Bortfallet på grund av dessa faktorer är 6,9 %. 56 elever var borta från skolan då frågeformulären fylldes i. Ejvegård (2009) skriver att man alltid bör göra en bortfallsanalys – oavsett svarsfrekvensen. På så vis kan man lokalisera eventuella felaktigheter i frågekonstruktionen eller hitta missar i genomförandet av enkäten. Bortfallsfrekvensen i min studie rapporteras under respektive mätinstrument och i tabellen för deskriptiv statistik (5.5.6).

Datainsamlingen och kodningen sköttes av forskningsbiträden, så jag har fått ta del av det färdiga materialet i efterhand. Det enda jag kodat är klassificeringen av respondenternas socioekonomiska ställning, och det gjordes tillsammans med en medstuderande. Det är av största vikt att klassificeringen uppfyller vissa krav, som till exempel att vara lämplig för sitt sammanhang, exakt i sin avgränsning och uttömmande på så vis att det finns en så kallad restpost, dit övriga fall införs (Ejvegård, 2009). Optimalt vore det enligt Ejvegård om restposten är så liten att den eventuellt kan uteslutas från den slutgiltiga analysen.

5.5 Mätinstrument

Totalt ingår fem stycken mätinstrument i studien. Härfter redogörs för hur mätinstrumenten konstruerats och i 5.5.6 förevisas deskriptiv statistik för variablerna skolprestationer, skolengagemang och socioekonomisk ställning.

5.5.1 Invandrarbakgrund

Elevernas språkliga bakgrund operationaliserar invandrarbakgrund. Data om hemspråk har samlats in genom att respondenterna angivit vilket språk de talar hemma. Svarsalternativen är *svenska*, *finska*, *svenska och finska*, *svenska och annat* och *annat* (Bilaga 1). Därefter har svarsalternativen kodats i två kategorier (1 = *svenska och annat/annat* och 2 = *svenska/finska/svenska och finska*). I min studie kallar jag de respondenter som ingår i kategori 1 för elever med invandrarbakgrund ($n = 46$, 4,53 % av den totala populationen) och de respondenter som ingår i kategori 2 definieras som elever utan invandrarbakgrund ($n = 968$, 95,28 % av den totala populationen). För två elever (0,20 % av den totala populationen) saknas data om deras språkliga bakgrund. Totalt finns 1014 svar om elevernas språkliga bakgrund.

5.5.2 Skolprestationer

Respondenternas skolprestationer har kartlagts genom att de deltagit i testerna LS-klassdiagnoser och KTLT.

LS-klassdiagnoser är ett diagnostiskt material som mäter läs- och skrivfärdigheter hos elever i årskurs 7–9 (Johansson, 2005). Testet lämpar sig också för elever som går första eller andra året i gymnasiet. Diagnoserna är av kvalitativ karaktär och elevens resultat illustrerar hur väl hen klarar av grundläggande moment i läsning och skrivning. Eleverna i FRAM-projektet har genomfört den version av testet som utkom 2008 och är normerad för finlandssvenska förhållanden. Det är endast elevernas läsfärdigheter som har kartlagts, och detta genom att eleverna genomfört delmomenten som mäter ordförståelse och läsförståelse.

KTLT undersöker matematikfärdigheter och är anpassat för finländska elever i årskurs 7–9, men passar även personer som genomfört grundskolan (Räsänen & Leino, 2005). I FRAM-projektet användes en finlandssvensk översättning av testet, vilken dessutom normerats för finlandssvenska elever i årskurs 7–9. KTLT-testet är nätbaserat och alla uppgifter är rangordnade enligt svårighetsgrad. Själva testet är adaptivt, vilket betyder att det anpassar svårighetsgraden enligt hur eleven svarar. När eleven slutfört testet ges hen ett värde för hur goda färdigheter i matematik eleven bedöms ha.

För att skapa variabeln för skolprestationer, standardiserade jag först elevernas poäng från LS-klassdiagnoser och KTLT, så att de följer samma skala. Medelvärde av dessa

poäng utgör denna studies variabel för skolprestationer. Skalan går från -2,80 till 1,83. För att kunna undersöka forskningsfråga 3, har jag delat in alla respondenter enligt prestationsnivå. Elever med värden under 25 % av maxpoängen definieras som *lågpresterande* ($n = 249$) och elever med värden över 75 % kallar jag *högpresterande* ($n = 248$). Poängen för resten av eleverna ($n = 501$), de *medelpresterande*, faller inom intervallet 25 % – 75 %.

5.5.3 Skolengagemang

Respondenternas skolengagemang klargörs genom nio frågor utvecklade av Salmela-Aro och Upadaya (2012). Frågorna (Bilaga 1) mäter energi (t.ex. ”Då jag studerar är jag full av energi”), hängivenhet (t.ex. ”Jag är intresserad av studierna”) och förmåga att låta sig uppslukas (t.ex. ”Tiden flyger, när jag studerar”) i förhållande till elevers skolprestationer. Svartalternativen är graderade enligt en skala på 1 (”Aldrig”) till 7 (”Dagligen”). I min studie slås alla värden ihop och varje individ får ett medelvärde, vilket utgör variabeln för skolengagemang.

5.5.4 Socioekonomisk ställning

Eleverna har i enkäten fått uppge mammas och pappas utbildning och nuvarande yrke (Bilaga 1). Utbildning och yrke har båda kodats i en skala från 1–3 (Bilaga 2). Medelvärdet av dessa två värden utgör variabeln för elevens socioekonomiska ställning. Ofullständiga eller svårtydda svar har inte fått något värde.

5.5.5 Familjestruktur

Data om familjestruktur har samlats in genom att respondenterna uppgett vem de bor med (Bilaga 1). Bland svartalternativen finns även alternativet ”annat” med en kompletterande öppen fråga ”Vad?”. Svartalternativen har kodats i två kategorier eftersom forskning visat att elever som bor med två föräldrar presterar högre i skolan än elever från andra familjestrukturer (Eklund m.fl., 2015; Tillman, 2007). Kategorierna (1 = mamma och pappa, 2 = delad vårdnad/mamma/pappa/annan vårdnadshavare/annat) bildar tillsammans variabeln för familjestruktur. Av den totala populationen faller 81,6 % av svaren inom kategori 1 ($n = 829$) och 17,7 % inom kategori 2 ($n = 180$). Totalt finns det 1009 svar att tillgå, och bortfallet utgörs av 7 svar (0,7 % av den totala populationen).

5.5.6 Deskriptiv statistik

Deskriptiva värden, så som bland annat snedhet och toppighet för variablerna skolprestationer, skolengagemang och socioekonomisk ställning återges i Tabell 1. För att kunna konstatera att en variabel är normalfördelad, förutsätts att värdet för toppigheten och snedheten är mellan -1 och 1 (Djurfeldt, Larsson, & Stjärnhagen, 2010). I Tabell 1 framgår det att snedheten och toppigheten hos data för variablerna skolprestationer, skolengagemang och socioekonomisk ställning ligger inom det enligt Djurfeldt m.fl. acceptabla intervallet -1 och 1.

Tabell 1.

Deskriptiva värden för skolprestationer, skolengagemang och socioekonomisk ställning

Variabel	<i>n</i>	<i>M (SD)</i>	Snedhet	Toppighet	Antal bortfall	Bortfall (%)
Skolprestationer	964	0,03 (0,76)	-0,33	0,14	52	5,12
Skolengagemang	971	4,17 (1,51)	-0,25	-0,84	45	4,44
Socioekonomisk ställning	926	2,33 (0,60)	-0,38	-0,96	90	8,86

5.6 Bearbetning och analys av data

För att bearbeta kvantitativa data använder jag *IBM SPSS Statistics 24*. Den första forskningsfrågan *Hur kan skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur och förklara skolprestationer hos elever med och utan invandrarbakgrund?* undersöks med hjälp av två multipla, linjära regressionsanalyser. Regressionsanalysen är användbar eftersom den skapar en linjär modell med vilken man kan predicera värden av den beroende variabeln med hjälp av oberoende variabler (Field, 2013). Med denna analysmetod undersöker jag hur skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur kan predicera skolprestationer – först hos elever med invandrarbakgrund och därefter hos elever utan invandrarbakgrund.

I en variansanalys jämför man skillnader i medelvärden hos fler än två grupper med data (Field, 2013). Därför passar den väl för forskningsfråga 2, som lyder: *Skiljer sig*

elever med invandrarbakgrund från övriga elever gällande skolengagemang och skolprestationer? Jag använder mig av en envägs variansanalys i vilken elever med invandrarbakgrund utgör en grupp och elever utan invandrarbakgrund en annan. Att den kallas en envägs variansanalys berättar hur många oberoende variabler som ingår i analysen (Field, 2013), så i min analys är den oberoende variabeln invandrarbakgrund. Skolprestationer och skolengagemang är beroende variabler.

Den totala spridningen i populationen kan i en variansanalys delas upp i två delar. Inomgruppsvariansen berättar hur stora skillnaderna är mellan individerna inom grupperna, och mellangruppsvariansen illustrerar hurdana skillnader som finns mellan de grupper man jämför (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2010). Skillnaderna *mellan* grupperna är statistiskt signifikanta om spridningen *inom* grupperna inte är så stor att den kan förklara det mesta av den totala variationen. Är signifikansen minst 95 % brukar man tala om en statistiskt signifikant skillnad (Olsson & Sörensen, 2007). När man utför en variansanalys är *F*-värdet essentiellt för att förstå resultatet. *F*-värdet anger hur många gånger större spridningen mellan grupperna är jämfört med spridningen inom gruppen (Eliasson, 2013). Ju större skillnader mellan grupperna, desto högre *F*-värde.

För att besvara den tredje forskningsfrågan, som lyder *Påverkar invandrarbakgrund skillnaden i skolengagemang hos låg- och högpresterande elever?* gör jag en tvåvägs variansanalys där jag undersöker om invandrarbakgrund påverkar skillnaden i skolprestationer hos låg- och högpresterande elever. Jag tar alltså reda på om det finns en interaktionseffekt mellan skolprestationer och invandrarbakgrund. Interaktionseffekt kan definieras som den kombinerade effekten av två variabler på en tredje (Field, 2013). Kjellberg och Sörqvist (2011) beskriver det som att effekten av den ena oberoende variabeln påverkas av läget av den andra oberoende variabeln. Field (2013) kallar den variabel som påverkar relationen mellan två andra variabler för *moderatorvariabel*. I mitt fall kommer invandrarbakgrund att vara moderatorvariabel och en av två oberoende variabler. Skolprestationer är den andra oberoende variabeln, medan skolengagemang är beroende variabel. Om det inte finns en statistiskt signifikant interaktionseffekt, men analysen avslöjar att någon av de oberoende variablerna har en signifikant effekt på den oberoende variabeln, lämpar sig Tukeys HSD-test väl för att göra parvisa jämförelser mellan grupper (Brown, 2005). Tukeys test ses ofta som det mest lämpade post hoc-testet i många situationer. Oftast används

det enligt Brown när grupperna är lika stora, men det passar också i fall där det är olika många observationer i varje grupp.

Effektstorlek kan definieras som ett kvantitativt mått på magnituden av ett fenomen (Kelley & Preacher, 2012). Författarna refererar till American Psychological Organization, som rekommenderar att alltid ange effektstorlek när man presenterar resultat av kvantitativa analyser – detta för att presentera en så klar och fullständig bild av forskningsresultaten som möjligt. Enligt Psykologiguiden (2018) är Cohens d ett vanligt mått för effektstorlek. Ett index på 0,2 brukar ses som svag effekt, 0,5 medelstark effekt och 0,8 stark effekt. Partial eta squared (η^2_p) är ett ofta använt mått på effektstorleken i variansanalyser. Huck (2012) ger riktlinjer för tolkningen av partial eta squared; 0,01 anses vara en svag effekt, 0,06 en medelstark effekt och 0,14 en stark effekt.

5.7 Kvalitetskriterier

5.7.1 Validitet

Validitet handlar om ifall det man planerat undersöka faktiskt överensstämmer med det man verkligen undersöker (Patel & Davidson, 2011). Mätinstrumentet som man konstruerat ska alltså mäta det man avser mäta – då har det god validitet. Huck (2012) pratar om exakthet, att en forskares undersökning är valid när mätningen undersöker exakt det hen planerat undersöka. Eliasson (2013) påpekar att ett sätt att stärka validiteten är att man grundligt reder ut sin frågeställning, för att klargöra vad man vill mäta med sin undersökning. Sanningshalten i undersökningen påverkar studiens vetenskapliga trovärdighet, så enligt Eliasson är det viktigt att kontrollera att data man samlar in är giltiga och sanna. Eftersom data i min undersökning till viss del matats in av eleverna själva genom en enkät, kan jag inte garantera att svaren är totalt objektiva och sanna.

Flera av mätinstrumenten i min studie är forskningsbaserade, till exempel läs- och skrivtestet (Johansson, 2005), testet i matematik (Räsänen & Leino, 2005) och frågorna om skolengagemang (Salmela-Aro & Upadaya, 2012), vilket ökar trovärdigheten i min undersökning. Forskningsfrågorna och syftet är tydligt formulerade för att avgränsa det jag egentligen vill mäta, vilket stärker validiteten.

5.7.2 Reliabilitet

Ejvegård (2009) menar att reliabilitet anger hur tillförlitligt ett mätinstrument och en måttenhet är och hur väl dessa lämpar sig för undersökningen. Valet av mätinstrument i min undersökning baserar sig på mina forskningsfrågor och vad tidigare forskning visat sig vara relevant att undersöka gällande mina temaområden. Ett sätt att illustrera reliabilitet är att vid en upprepad mätning ska resultatet bli detsamma (Hultåker & Trost, 2016). Ett problem är dock att få förhållanden är statiska, vilket betyder att det finns behov av en vidgad definition och denna kan enligt Hultåker och Trost (s. 61–62) delas in i fyra delkomponenter:

1. *Kongruens*, det vill säga att frågor som avser mäta samma sak ska likna varandra. Detta är särskilt relevant vid enkätundersökningar.
2. *Precision* – det ska vara lätt att registrera ett exakt svar, till exempel när den svarande kryssar i rutor i ett frågeformulär.
3. *Objektivitet* avser forskarens neutralitet – om de uppfattar svaren på samma sätt och registrerar samma svar likadant är objektiviteten hög.
4. *Konstans* – man förutsätter att fenomenet eller attityden inte ändras under tid, eftersom man i kvantitativa undersökningar enligt Hultåker och Trost vanligen är mer intresserad av långsiktiga förändringar framom snabba. Det kan ta sig uttryck genom att svaret ska vara detsamma oavsett om respondenten svarar idag eller imorgon – det är fritt från slumpinflytelser, situationen ska vara så lika för alla som möjligt och så vidare.

Reliabiliteten i sammansatta index kan testas bland annat med måttet Cronbach's alpha. Måttet beräknar hur väl testfrågorna mäter samma sak (intern konsistens), men längden på indexet påverkar också dess reliabilitet. I allmänhet gäller att ju fler frågor, desto högre reliabilitet, oberoende av om frågorna är homogena till sin utformning eller inte. Värdet för Cronbach's alpha kan variera mellan 0 till 1, där ett värde kring 0,70–0,90 är eftersträvaransvärt. Är alphavärdet för högt (>0,90) kan det signalera att måttindexet är för långt och bör kortas av. (Tavakol & Dennick, 2011.)

Reliabiliteten för KTLT-testet har testats med hjälp av Cronbach's alpha och värdet ligger på 0,89 (Räsänen, & Leino, 2005), vilket enligt Tavakol och Dennick (2011) ligger inom det acceptabla intervallet 0,70–0,90. För LS-klassdiagnoser har delen som mäter ordförståelse Cronbach's alpha-värdet 0,88 och läsförståelse 0,72 (Johansson,

2005). Mätinstrumentet för skolengagemang har tre delfaktorer; energi, hängivenhet och förmåga att låta sig uppslukas. Värdet för Cronbach's alpha var för dessa 0,82, 0,87 respektive 0,80 (Salmela-Aro & Upadaya, 2012).

5.7.3 Etiska aspekter

Helsingforsdeklarationen antogs i Hong Kong 1989 och den är ett dokument med etiska riktlinjer för humanistisk forskning. I den konstateras att för att genomföra en etiskt försvarbar forskning ska forskningen frambringa kunskap som är angelägen och väl underbyggd utan att äventyra försökspersonernas välmående. Till exempel ska inte försökspersonerna utsättas för sådana risker eller sådant obehag att dessa är större än den förväntade vinsten av forskningen. Dessutom ska forskaren vara kompetent och beläst inom det aktuella forskningsområdet. (Olsson & Sörensen, 2007.)

För att genomföra en statistisk undersökning, till exempel en enkät, ska man informera de tillfrågade individerna om undersökningen samt be om samtycke till att samla in personuppgifter (Dahmström, 2011). Eftersom respondenterna i min studie inte är myndiga, har man via FRAM-projektet informerat deras vårdnadshavare om undersökningen och bitt om forskningstillstånd av vårdnadshavarna (Bilaga 3). Dahmström skriver vidare att för att undvika bortfall bör man klargöra för respondenterna att man inte kommer att kunna identifiera enskilda svar i undersökningen. Respondenterna i denna undersökning har försetts med ett ID-nummer för att garantera att de inte kan identifieras. Patel och Davidson (2011) skriver om forskningsetiska aspekter som bör beaktas vid undersökningar. En av dessa är nyttjandekravet, det vill säga att deltagaruppgifter endast används för undersökningens ändamål. Jag har när jag behandlat materialet inte haft tillgång till mer uppgifter än vad som är absolut nödvändigt för att genomföra min undersökning.

Jag har själv inte varit med i datainsamlingen, utan fått tillgång till materialet i efterhand. Därför kan jag inte garantera att den utförts enligt god forskningsetisk sed eller på samma sätt i alla skolor.

6 Resultatredovisning

Resultaten redovisas i samma ordning som forskningsfrågorna. Svaret på den första forskningsfrågan redovisas genom att jag redogör för resultaten av de multipla linjära regressionsanalyserna (6.1). Forskningsfråga 2 besvaras genom att jag rapporterar resultaten av envägs variansanalyserna (6.2). Därefter redovisas resultatet av tvåvägs variansanalysen, för att ge svar på forskningsfråga 3 (6.3). Kapitlet avslutas med en sammanfattning av resultaten (6.4).

6.1 Faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund

För att undersöka hur skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur kan förklara skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund utfördes två multipla linjära regressionsanalyser. Den beroende variabeln var skolprestationer och de oberoende variablerna skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur. Först gjordes regressionsanalysen för elever med invandrabakgrund och därefter för elever utan invandrabakgrund.

I analysen har endast fullständiga svar inkluderats för att stärka analysens validitet, vilket innebär att endast individer som har ett värde för varje variabel i analysen har inkluderats. Detta ledde till en del bortfall: hos eleverna med invandrabakgrund var $n = 44$, av totalt 46 individer och hos eleverna utan invandrabakgrund var $n = 866$ av totalt 968 individer.

Tabell 2.

Faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med invandrabakgrund

Variabel	B (SE)	β	t
Skolengagemang	-0,01 (0,09)	-0,02	-0,10
Socioekonomisk ställning	0,43* (0,20)	0,34	2,21
Familjestruktur	0,23 (0,28)	0,12	0,82

Not. * $p < 0,05$. ** $p < 0,001$.

Tabell 2 visar att socioekonomisk ställning har ett medelstarkt, positivt samband med skolprestationer för elever med invandrabakgrund ($\beta = 0,34$, $p = 0,033$). Det betyder att ju högre socioekonomisk ställning en elev har, desto högre presterar hen i skolan. Skolengagemang kan i min studie inte förklara skolprestationer hos elever med invandrabakgrund. Inte heller familjestruktur hade något samband med skolprestationer. Kombinationen av dessa variabler har ingen signifikant förklaringskraft för skolprestationer hos elever med invandrabakgrund, $R^2 = 0,12$, $F(3,40) = 1,82$, $p = 0,159$.

Tabell 3.

Faktorer som påverkar skolprestationer hos elever utan invandrabakgrund

Variabel	B (SE)	β	<i>t</i>
Skolengagemang	0,09** (0,02)	0,18	5,41
Socioekonomisk ställning	0,29** (0,04)	0,23	6,94
Familjestruktur	-0,08 (0,07)	-0,04	-1,20

Not. * $p < 0,05$. ** $p < 0,001$.

Både skolengagemang ($\beta = 0,18$, $p < 0,001$) och socioekonomisk ställning ($\beta = 0,23$, $p < 0,001$) har ett svagt positivt samband med skolprestationer och kan med statistisk signifikans predicera skolprestationer hos elever utan invandrabakgrund (Tabell 3). I min studie har familjestruktur inget statistiskt signifikant samband med skolprestationer hos elever utan invandrabakgrund. Denna modell förklarar 10 % av variansen i skolprestationer hos elever utan invandrabakgrund, $R^2 = 0,10$, $F(3,86) = 30,13$, $p < 0,001$.

6.2 Skillnader mellan elever med och utan invandrarbakgrund gällande skolengagemang och skolprestationer

För att svara på den andra forskningsfrågan utfördes två stycken envägs variansanalyser där invandrarbakgrund var oberoende variabel och skolengagemang och skolprestationer var beroende variabler. Först gjordes en deskriptiv analys av data och sedan utfördes variansanalysen. Deskriptiv statistisk för de olika grupperna rapporteras i Tabell 4.

Tabell 4.

Deskriptiva värden för skolengagemang och skolprestationer hos elever med och utan invandrarbakgrund

Variabel	Grupp	<i>n</i>	<i>M (SD)</i>
Skolengagemang	Elever med invandrarbakgrund	46	4,42 (1,49)
	Elever utan invandrarbakgrund	968	4,15 (1,50)
	Total	1014	4,16 (1,50)
Skolprestationer	Elever med invandrarbakgrund	45	0,13 (0,81)
	Elever utan invandrarbakgrund	959	0,01 (0,78)
	Total	1004	0,02 (0,79)

Variansanalysen visar att det inte finns signifikanta skillnader mellan elever med och utan invandrarbakgrund gällande skolengagemang, $F(1,1012) = 1,48$, $p = 0,225$, $\eta^2_p = 0,00$. Det finns inte heller signifikanta skillnader mellan elever med och utan invandrarbakgrund gällande skolprestationer, $F(1,1002) = 0,99$, $p = 0,321$, $\eta^2_p = 0,00$.

6.3 Påverkar invandrarbakgrund skillnaden i skolengagemang hos låg- och högpresterande elever?

För att ta reda på om invandrarbakgrund hos låg- och högpresterande elever påverkar skillnader i deras skolengagemang utfördes en tvåvägs variansanalys. Skolprestationer och invandrarbakgrund fungerade som oberoende variabler. Variabeln för skolprestationer är indelad i tre delar – lågpresterande, medelpresterande och högpresterande. Skolengagemang var beroende variabel.

Tabell 5.

Deskriptiva värden för skolengagemang hos elever med och utan invandrarbakgrund enligt prestationsnivå

Grupp	Prestationsnivå	<i>n</i>	<i>M (SD)</i>
Elever med invandrarbakgrund	Lågpresterande	9	3,91 (1,68)
	Medelpresterande	21	4,88 (1,17)
	Högpresterande	15	4,24 (1,63)
	Totalt	45	4,47 (1,47)
Elever utan invandrarbakgrund	Lågpresterande	240	3,77 (1,52)
	Medelpresterande	480	4,15 (1,48)
	Högpresterande	233	4,53 (1,43)
	Totalt	953	4,15 (1,50)
Alla elever	Lågpresterande	249	3,77 (1,52)
	Medelpresterande	501	4,18 (1,48)
	Högpresterande	248	4,52 (1,44)
	Totalt	998	4,16 (1,50)

Invandrarbakgrund har ingen signifikant interaktionseffekt med skolprestationer på skolengagemang, $F(2,992) = 2,04$, $p = 0,131$, $\eta^2_p = 0,00$. Det finns inga signifikanta skillnader i skolengagemang mellan elever med och utan invandrarbakgrund, $F(1,992) = 0,65$, $p = 0,419$, $\eta^2_p = 0,00$.

Eftersom $p < 0,1$ valde jag att tolka det som att det finns signifikanta skillnader i skolengagemang mellan de olika prestationsnivåerna, $F(2,992) = 2,567$, $p = 0,077$, $\eta^2_p = 0,01$. Därför utfördes ett Tukey's HSD-test, för att undersöka hur elever på olika prestationsnivåer skiljer sig gällande skolengagemang. Testet visade att högpresterande elever ($M = 4,52$, $SD = 1,44$) uppvisar högre skolengagemang än lågpresterande elever ($M = 3,77$, $SD = 1,52$), och skillnaden är medelstor ($p < 0,001$, $d = 0,51$). Skillnaden i skolengagemang hos lågpresterande elever och medelpresterande elever ($M = 4,18$, $SD = 1,48$) är liten ($p = 0,001$, $d = 0,27$). Skillnaden mellan medelpresterande elever och högpresterande elever är också liten ($p = 0,010$, $d = 0,23$).

6.4 Sammanfattning

Resultaten indikerar att skolengagemang är relaterat till skolprestationer för elever utan invandrarbakgrund men inte hos elever med invandrarbakgrund. Effekten av socioekonomisk ställning på skolprestationer är något starkare hos elever med invandrarbakgrund jämfört med elever utan invandrarbakgrund. Elevernas familjestruktur kan enligt min studie inte förklara deras skolprestationer. Det finns inga signifikanta skillnader i skolengagemang och skolprestationer mellan elever med och utan invandrarbakgrund. Invandrarbakgrund modererar inte, enligt min studie, effekten av skolprestationer på skolengagemang. Däremot varierar skillnaderna i skolengagemang mellan elever på olika prestationsnivå, där den största skillnaden finns mellan låg- och högpresterande elever.

7 Diskussion

7.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund. Resultaten pekar på att skolengagemang är relaterat till skolprestationer för elever utan invandrabakgrund men inte hos elever med invandrabakgrund. Medan effekten av socioekonomisk ställning på skolprestationer är något starkare hos elever med invandrabakgrund jämfört hos elever utan invandrabakgrund, har familjestruktur inget samband med skolprestationer i min studie. Det finns inga signifikanta skillnader i skolprestationer och skolengagemang mellan elever med och utan invandrabakgrund. Högpresterande elever uppvisar högre skolengagemang än lågpresterande elever, men skillnaderna härrör sig inte från elevernas eventuella invandrabakgrund.

7.1.1 Faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund

Avsikten med den första forskningsfrågan var att ta reda på hur skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur kan förklara skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund.

Skolengagemang visade sig ha ett svagt positivt samband med skolprestationer endast hos elever utan invandrabakgrund. Att det finns ett samband är föga förvånande eftersom forskare tycks vara enade om att skolengagemang inverkar positivt på skolprestationer (Dotterer & Lowe, 2011; Filsecker m.fl., 2016; Lerner & Li, 2011; Motti-Stefanidi & Masten, 2013). Forskning gjord i Grekland och Finland har visat att skolprestationer tycks ha större positiv inverkan på skolengagemang, än vice versa (Asendorpf m.fl., 2015; Kinnunen m.fl., 2018), vilket kan vara en förklaring till att sambandet endast var svagt. Chow m.fl. (2015) konstaterar att finländska elever klarar av att prestera högt trots bristande emotionellt engagemang, vilket också kan vara en orsak till att sambandet mellan skolengagemang och skolprestationer inte är speciellt starkt. Det kan till exempel finnas elever med svagt skolengagemang som ändå presterar relativt högt. Avsaknaden av samband mellan skolengagemang och

skolprestationer hos elever med invandrabakgrund motsäger tidigare forskning, som visar på en stark relation mellan skolengagemang och skolprestationer hos elever med invandrabakgrund (Kim & Suárez-Orozco, 2015; Kinnunen m.fl., 2018). Troligtvis finns det faktorer som denna modell inte tar hänsyn till, som har större inverkan.

Alternativt kan det vara så, att effekten av socioekonomisk bakgrund överskuggar betydelsen av skolengagemang för skolprestationerna hos elever med invandrabakgrund. Effekten som elevernas socioekonomiska bakgrund har på skolprestationer är något starkare hos elever med invandrabakgrund jämfört hos elever utan invandrabakgrund. Pong och Landale (2012) pekar på att föräldrars jobbstatus har samband med barnens skolprestationer, vilket resultaten av min studie återspeglar, och i PISA-mätningarna 2015 kunde ungefär 10 % av variationen i elevers skolprestationer förklaras av elevernas socioekonomiska ställning (OECD, 2016). Att helt och hållet komma ifrån effekten socioekonomisk ställning har på skolprestationer är antagligen orealistiskt, men skolorna kan jobba kompensatoriskt genom att skolpersonal vid behov ger handledning till vårdnadshavare gällande hur de kan stödja sitt barns skolarbete. Särskilt uppmärksam bör man vara på vårdnadshavare som inte har skolspråket som modersmål, eftersom bristande språkkunskaper kan utgöra en utmaning fastän föräldrarna kanske annars har tillräckliga redskap för att hjälpa sitt barn med skolarbetet.

Eftersom elever som lever i en kärnfamilj visat sig prestera högre än elever som kommer från andra boendeformer (Eklund m.fl., 2015; Chau m.fl., 2012; Tillman, 2007), var resultatet från min studie en aning oväntat. Familjestruktur hade inget samband med skolprestationer, varken för elever med eller utan invandrabakgrund. Anledningen till det kan vara att jag inkluderat socioekonomisk ställning i min regressionsmodell. Resultatet påminner nämligen om en studie av Crosnoe & Wildsmith (2011), som visade att familjestrukturen endast hade en svag effekt på skolprestationer i jämförelse med effekten av socioekonomiska faktorer. Även Tillman (2007) kunde observera att effekten av familjestruktur avtar när man kontrollerar för socioekonomisk bakgrund. Tidigare forskning har visat att stabilitet i familjestrukturen inverkar positivt på elevers skolprestationer (Heard, 2007), men mitt mätinstrument för familjestruktur mäter endast boendeform vid tillfället för ifyllandet av enkäten och jag har bara tillgång till data från en mätning. Tillman (2007) framhåller att familjestruktur bör mätas longitudinellt för att kunna ta hänsyn till förändringar i

familjestrukturen. För att bättre kunna mäta effekten av familjestruktur i min studie, hade det varit bra att ha tillgång till data från minst två mättillfällen.

7.1.2 Skillnader mellan elever med och utan invandrabakgrund gällande skolengagemang och skolprestationer

Tanken med den andra forskningsfrågan var att undersöka om det finns skillnader mellan elever med och utan invandrabakgrund gällande skolengagemang och skolprestationer.

Tidigare forskning har visat att invandrabakgrund kan vara en riskfaktor för lågt skolengagemang (Asendorpf m.fl., 2015). Skolengagemang hos elever med invandrabakgrund i min studie skiljer sig inte från skolengagemang hos elever utan invandrabakgrund. Detta motsäger tidigare forskning, till exempel en studie av Chiu m.fl. (2012), där 15-åriga elever som talar ett för landet de bor i främmande språk hemma har ett svagare skolengagemang än deras klasskamrater som talar landets språk hemma. Skolorna i Finland har ett välutvecklat stödsystem för lärande och skolgång och vissa studier nämner att upplevt stöd från lärare och skolkamrater främjar skolengagemang (Deckeers & Zinga, 2012; Milburn m.fl., 2009). Att inga skillnader i skolengagemang mellan elever med och utan invandrabakgrund kunde konstateras kan kanske tyda på att stödfunktionerna fungerat som de ska i de undersökta skolorna. Eftersom jag bara har tillgång till data från ett mättillfälle och inga uppgifter om hur länge respondenterna med invandrabakgrund bott i Finland, kan jag inte avgöra om immigrantparadoxen har inverkan på skolengagemang och skolprestationer hos respondenterna i min studie.

Forskning har visat att elever med invandrabakgrund i allmänhet har lägre skolprestationer än elever utan invandrabakgrund (Chiu m.fl. 2012; Motti-Stefanidi & Masten, 2013). Heterogeniteten inom elevers skolprestationer är stor och det finns också studier som visat att elever med invandrabakgrund presterar högre än elever som härstammar från landet de går i skolan i (Conger m.fl., 2011). Efter analysen av den första forskningsfrågan kunde jag konstatera effekten av socioekonomisk ställning på skolprestationer är något starkare hos elever med invandrabakgrund jämfört hos elever utan invandrabakgrund. Resultatet av forskningsfråga 2 visar att det inte finns skillnader i skolprestationer mellan elever med och utan invandrabakgrund. Detta

påminner om en studie från Kanada, där elever med invandrabakgrund presterar högre i skolan och var mer motiverade än deras skolkamrater utan invandrabakgrund, trots att de kom från socioekonomiskt utsatta områden (Archambault m.fl. 2017). Jag kan inte konstatera att elever med invandrabakgrund presterar högre eller är mer motiverade, men resultaten tyder på att de trots starkare påverkan av deras socioekonomiska ställning lyckas prestera lika väl som sina klasskamrater.

Många studier framhåller vikten av tillräckliga språkkunskaper för att skolarbetet ska löpa smidigt (Conger, m.fl., 2011; Landale & Pong, 2012; Milburn m.fl., 2009). Tyvärr har jag inte tillgång till data om elevernas kunskaper i olika språk, men i mätinstrumentet för skolprestationer består delen som mäter läsfärdigheter av ordförståelse och läsförståelse. Att inga skillnader kunde konstateras kan tyda på att eleverna med invandrabakgrund i min studie har tillräckliga språkkunskaper för att tillägna sig stoffet i skolan, speciellt eftersom inga elever i förberedande undervisning ingår bland respondenterna.

Resultaten från PISA-undersökningarna 2015 visade att skillnaderna i skolprestationer mellan elever med invandrabakgrund och elever utan invandrabakgrund i Finland är stora – bland de största i länderna som deltagit i de senaste PISA-mätningarna (OECD, 2016). Förklaringen till att mina resultat inte stämmer överens med PISA-resultaten 2015 kan vara att mina respondenter är relativt få i jämförelse med de som deltagit i PISA-undersökningarna, vilket ger slumpen större spelrum. Men faktumet att min studie inte hittade skillnader i varken skolprestationer eller skolengagemang, kan samtidigt tolkas som att skolsystemet är relativt jämlikt och skolorna lyckats med integrationen, åtminstone för de undersökta eleverna. En bra måttstock för kvalitet i ett skolsystem är hur väl det lyckats integrera elever med invandrabakgrund (OECD, 2012; Kinnunen m.fl., 2018). Asendorpf m.fl. (2015) diskuterade att elever med invandrabakgrund troligtvis uppvisar både lägre skolengagemang och lägre skolprestationer än elever utan invandrabakgrund för att stödsystemet i skolan inte lyckats tillgodose deras behov. Samtidigt som en lyckad integration handlar om så mycket mer än skolengagemang och skolprestationer, ger avsaknaden av stora skillnader en fingervisning om att de undersökta skolorna kanske lyckats stödja skolgången hos eleverna med invandrabakgrund på ett adekvat sätt.

7.1.3 Påverkar invandrabakgrund skillnaden i skolengagemang hos låg- och högpresterande elever?

Med forskningsfråga 3 undersökte jag om invandrabakgrund påverkar hur man som hög- eller lågpresterande elev engagerar sig i skolan.

Resultaten i min studie visar att man inte kan utläsa skillnader som härrör sig från elevens eventuella invandrabakgrund i skolengagemang hos hög- och lågpresterande elever. Eftersom jag i forskningsfråga 2 kunnat konstatera att det inte finns skillnader i skolengagemang och skolprestationer mellan elever med och utan invandrabakgrund, är resultatet inte förvånande. Tidigare forskning har visat att både invandrabakgrund och låga skolprestationer utgör riskfaktorer för lågt beteendemässigt skolengagemang (Asendorpf m.fl. 2015). Att man inte kan utläsa skillnader mellan hög- och lågpresterande elever med och utan invandrabakgrund tyder på att eleverna med invandrabakgrund rimligtvis har anpassat sig rätt bra med tanke på skolgång och inläring. Det hade varit intressant att även inkludera kön som oberoende variabel, eftersom Kinnunen m.fl. (2018) konstaterat att det i Finland finns en liten grupp elever med invandrabakgrund, framförallt flickor, som trots ogynnsamma förutsättningar presterar högt och anpassar sig väl.

En aspekt som framkom i studien att det finns en medelstor skillnad i skolengagemang mellan hög- och lågpresterande elever. Högpresterande elevers medelvärde (M) i skolengagemang är 4,52 ($SD = 1,44$), medan medelvärdet för lågpresterande elever är 3,77 ($SD = 1,52$). Är man högpresterande elev, är det alltså troligt att man också uppvisar ett högre skolengagemang än lågpresterande elever. I 7.1.1 kunde jag konstatera att skolengagemang kan predicera skolprestationer hos elever utan invandrabakgrund. Skolprestationer och skolengagemang har visat sig ha ett positivt, dubbelriktat samband i tidigare forskning, och skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund tycks ha större positiv inverkan på skolengagemang, än vice versa (Asendorpf m.fl., 2015). Resultaten i denna studie återspeglar forskningen av Asendorpf m.fl. Detta betyder alltså att skolorna behöver stödja både elevers skolengagemang och skolprestationer, eftersom dessa tenderar förändras synkroniserat. För att göra detta kan man försöka stärka känslan av tillhörighet och främja en god relation mellan lärare och elever, eftersom båda visat sig ha positiv inverkan på elevers skolengagemang (OECD, 2013; Van Ryzin m.fl., 2007; Virtanen

m.fl., 2016; Chiu m.fl., 2012). Skolpersonal kan uppmuntra till närvaro i skolan och engagemang på timmarna i skolan, eftersom det också visat ge goda resultat för elevers skolprestationer (Chase m.fl., 2014). För elever som inte har skolspråket som sitt modersmål lönar det sig att stödja både eleverna och deras föräldrars språkkunskaper (Milburn m.fl., 2009; Landale & Pong, 2012). Eftersom socioekonomisk ställning visat sig kunna predicera skolprestationer för elever med och utan invandrarbakgrund såväl i denna studie som i tidigare forskning (American Psychological Association, 2018; Reardon, 2011) gäller det som lärare att vara medveten om elevers hembakgrund och ha förståelse för att den kan ha stor inverkan på elevernas skolprestationer. Däremot har tidigare forskning gjord i Finland visat att socioekonomisk ställning inte har något samband med elevers skolengagemang (Virtanen m.fl., 2016; Salmela-Aro & Tuominen-Soini, 2014).

7.2 Metoddiskussion

Studien har flera styrkor. Forskningsfrågorna och syftet är tydligt formulerade för att undvika oklarheter gällande vad undersökningen avser ta reda på, eftersom ett sätt att stärka validiteten enligt Eliasson (2013) är att man grundligt reder ut sin frågeställning. Jag har också noggrant redogjort för hur data har bearbetats och analyserats och beskrivit hur mätinstrumenten är konstruerade. Det finns ändå ett par aspekter som sänker studiens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet, och dessa kommer jag behandla i metoddiskussionen.

Eftersom syftet med studien är att undersöka faktorer som påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrarbakgrund, kan man fråga sig varför jag valt att undersöka just skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur. Målet är och har varit att ge en holistisk bild av vad som påverkar skolprestationer hos elever med invandrarbakgrund. Därför valde jag faktorer som visat sig påverka skolprestationer i tidigare forskning. Dessa faktorer illustrerar hembakgrunden och hur eleven engagerar sig i skolarbetet. För att ge en tydlig bild av läget i Svenskfinland, var det nödvändigt att inkludera elever utan invandrarbakgrund som jämförelsegrupp.

Med tanke på datas karaktär föll det sig naturligt att anta en kvantitativ forskningsstrategi, eftersom den passar bra när man vill undersöka hur utbredd ett fenomen är inom en specifik population (Eliasson, 2013). Eftersom jag tagit del av

färdigt insamlat material i efterhand baserar sig metodvalen delvis på hur man inom FRAM-projektets valt att utföra sina mätningar, och delvis på hur jag själv valt att utforma min studie.

Data i min studie härstammar från test som mäter läsförståelse, ordförståelse och färdigheter i matematik, samt ett frågeformulär som respondenterna fyllt i. Respondenterna och deras vårdnadshavare har informerats om FRAM-projektet och vad informationen används till (Bilaga 3). De har också blivit upplysta om att data behandlas konfidentiellt och att inga enskilda deltagare, elevgrupper, familjer, klasser eller skolor kan identifieras i undersökningsresultaten. Vårdnadshavarna till alla respondenter i min studie har gett forskningstillstånd. Samtycket har således beaktats och elever vars föräldrar inte gett samtycke är inte inkluderade i undersökningen. Att informera respondenter och eventuella vårdnadshavare samt att be om samtycke för att samla in data, är nödvändigt för att utföra en statistisk undersökning (Dahmström, 2011).

Metoden utvärderades genom att pilotundersökningar utfördes för frågeformuläret och testet i matematik. En regional spridning säkerställs genom att de deltagande skolorna är belägna i huvudstadsregionen, Österbotten och östra Nyland. Både könsfördelningen och fördelningen enligt årskurs var jämn. Med tanke på validiteten är självrapportering problematiskt eftersom jag som skribent inte kan garantera att elevernas svar är objektivt sanna, vilket är viktigt för sanningshalten i en undersökning (Eliasson, 2013). Vissa svar föll bort för att de var oidentifierbara eller felregistrerade, så för transparens framgår bortfallet i 5.5.6 (Tabell 1). Jag var själv inte med när mätningen genomfördes. Det betyder att jag inte kan garantera att god forskningsetisk sed följdes när data samlades in, även om jag hyser stort förtroende till arbetsgruppen. När data sedan matades in och bearbetades hade jag under processens gång ingen möjlighet att påverka, eftersom den enda variabel jag kodade var socioekonomisk ställning. Variabeln för socioekonomisk ställning kodades tillsammans med en medstuderande, så för att tillämpa kongruens förde vi ständigt en dialog och utformade skalan på 1–3 tillsammans (Bilaga 2). Jag har under hela processen endast haft tillgång till det data jag behöver för min undersökning.

Reliabiliteten för KTLT-testet, LS-klassdiagnoser och mätinstrumentet för skolengagemang var tillräckligt hög. Cronbach's alpha för de tre rör sig inom det enligt Tavakol och Dennick (2011) acceptabla intervallet 0,70–0,90. Jag kunde också konstatera att data för skolprestationer, skolengagemang och socioekonomisk ställning var normalfördelade.

Att operationalisera invandrarbakgrund enligt hemspråk var ett metodval baserat på datas karaktär eftersom jag hade tillgång till uppgifter om elevernas hemspråk. Andra möjligheter hade till exempel varit att definiera invandrarbakgrund enligt föräldrarnas födelseland, som man gjorde i PISA-undersökningarna (OECD, 2016). I framtida studier kunde man eventuellt lägga till en sådan fråga i frågeformuläret, även om jag tror att en fråga om hemspråk också fungerar väl för att hitta de respondenter man avser undersöka. I framtida undersökningar kunde det även vara till nytta att göra skillnad på första och andra generationens invandrare, eftersom tidigare forskning visat att första generationens invandrare i allmänhet klarar sig bättre i skolan än invandrare av andra och tredje generationen och så vidare (Garcia-Coll & Marks, 2012).

För min del var det synd att elever som går i förberedande undervisning hade plockats bort från respondentunderlaget. Å andra sidan hade jag i så fall behövt modifiera undersökningen, eftersom man går i förberedande undervisning bland annat för att lära sig skolspråket och då hade man inte kunnat jämföra skolprestationerna med elever som helt och hållet går allmän klass. Ett problem med undersökningen var att det överlag finns få elever med invandrarbakgrund i de flesta finländska skolor – så också i de skolor som deltagit i min undersökning, vilket avspeglas i respondentunderlaget ($n = 46$). Det gör att slumpen ges större spelrum och speciellt i forskningsfråga tre blev respondentunderlaget väldigt litet, när jag delade in eleverna med och utan invandrarbakgrund i grupper enligt prestationsnivå. Det var också ett medvetet val att tolka det som att det fanns skillnader i skolengagemang mellan de olika prestationsgrupperna fastän $p = 0,077$. Dessa två aspekter påverkar naturligtvis reliabiliteten och studiens generaliserbarhet kan därför ifrågasättas – speciellt eftersom resultaten inte alls överensstämmer med de senaste PISA-resultaten, som visade att skillnaderna i skolprestationer mellan elever med och utan invandrarbakgrund i Finland är mycket stora (OECD, 2016). Eleverna utan invandrarbakgrund var ett

jämförelsevis stort antal ($n = 968$), vilket torde vara tillräckligt för att ge en tillförlitlig bild av den elevgruppen.

Att istället för att använda betyg, som på grund av den mänskliga faktorn delvis kan anses godtyckliga, och istället använda sig av forskningsbaserade, standardiserade test för skolprestationer höjer studiens validitet. Bortfallet för variabeln för skolprestationer låg på 5,1 %, vilket kan anses acceptabelt. Även mätinstrumentet för skolengagemang är forskningsbaserat och har tidigare använts på finländska elever. Bortfallet för variabeln för skolengagemang var även det relativt lågt, eftersom det låg på 4,44 %.

Angående mätinstrumentet för elevers socioekonomiska ställning fanns det en del problem. Här var bortfallet av flera orsaker lite större. Eftersom eleverna själva fyllt i föräldrarnas utbildning och yrke märkte vi i kodningsskedet att vissa elever helt enkelt inte visste hurdan utbildningsbakgrund eller vilket yrke föräldrarna hade. Många svar lämnade också utrymme för tolkning. Ejvegård (2009) rekommenderar att man konstruerar en så kallad restpost när man klassificerar data. I restposten för variabeln för socioekonomisk ställning hamnade bland annat föräldrar som var studerande och pensionärer. Otydliga eller blanka svar placerades också i restposten. Ejvegård skriver vidare att det är optimalt om restposten är så liten att den kan uteslutas ur undersökningen och eftersom den låg på 8,9 % av svaren ansåg jag att den ändå låg på en acceptabel nivå.

Eftersom mätinstrumentet för familjestruktur baserar sig på elevernas boendeform vid tidpunkten för datainsamlingen, tog det inte förändringar i familjestrukturen i beaktande. Detta påverkar validiteten och kan vara en delorsak till varför familjestruktur inte kunde predicera skolprestationer i min undersökning. Att mäta familjestruktur longitudinellt är essentiellt för att kunna modellera hur variabler påverkas av förändringar i familjestrukturen, vilket Tillman (2007) påpekar. I nästa mätning inom FRAM-projektet är det dock möjligt att undersöka hur förändringar i familjestrukturen inverkar på till exempel elevers skolprestationer, eftersom man då har tillgång till data från två tidpunkter. Varje elev har försetts med ett ID-nummer vilket gör att man kan följa upp hur livssituationen har förändrats.

En styrka med studien är att jag noggrant redogjort för hur data har bearbetats och analyserats. Detta höjer studiens reliabilitet och möjliggör upprepning av studien.

Analyserna var lämpliga för datas karaktär och i tabellen för deskriptiv statistik (5.5.6) informeras läsaren om standardavvikelse, snedhet, toppighet och annan deskriptiv information för variablerna skolprestationer, skolengagemang och socioekonomisk ställning.

7.3 Slutsatser och förslag till fortsatt forskning

I enlighet med syftet har denna avhandling behandlat faktorerna skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur och deras relation till skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund i årskurs 7 och 9 i fem finlandssvenska skolor.

Heterogeniteten inom gruppen elever med invandrabakgrund är stor, vilket gör att det är svårt att dra slutsatser som gäller varje elev i gruppen. Elever med invandrabakgrund kommer från olika språkliga och kulturella bakgrunder, de kan härstamma från grannländerna eller från andra sidan jordklotet och de kan ha bott i Finland i hela sitt liv eller bara ett par månader. Det är även stor skillnad på om man är första, andra eller tredje generationens invandrare. Resultaten av studien bör läsas med detta i åtanke.

Skolengagemang visade sig inverka positivt på skolprestationer endast hos elever utan invandrabakgrund, men högpresterande elever uppvisade högre skolengagemang än lågpresterande elever – oberoende om de hade invandrabakgrund eller inte. Denna iakttagelse stärker tesen om att skolprestationer och skolengagemang har ett positivt, dubbelriktat samband (Asendorpf m.fl., 2015) och betyder i praktiken att skolpersonal och vårdnadshavare vinner på att både stödja elevers skolprestationer och stärka deras skolengagemang.

Resultaten visar också att elevers socioekonomiska ställning påverkar skolprestationer både hos elever med och utan invandrabakgrund. En låg socioekonomisk ställning har konstaterats ha samband med bland annat fattigdom, låg utbildningsgrad och sämre fysisk och mental hälsa (American Psychological Association, 2018), och för skolpersonal är dessa naturligtvis faktorer som är svåra att påverka. Det är snarare en fråga för politiker, som bland annat via bostadspolitik kan se till att färre områden kan klassas som områden med en stor andel invånare med låg socioekonomisk ställning,

och förse skolor i sådana områden med mera resurser. Skillnader kan på politisk nivå reduceras genom att främja tillgång till utbildning och jobbmöjligheter – eftersom speciellt mammors utbildning har en avgörande betydelse för skolprestationerna hos deras barn (OECD, 2012; Mullis m.fl., 2010). Som lärare kan man vara särskilt uppmärksam på elevers hembakgrund. Skolor tenderar nämligen att reproducera strukturella socioekonomiska fördelar, snarare än att fokusera på jämlika möjligheter till lärande (OECD, 2014). För att bryta denna onda cirkel behövs information – inom lärarutbildningen, vid fortbildningstillfällen och i form av stödmaterial – för att med stöd av forskning synliggöra underliggande strukturer och öka medvetenheten om hur den socioekonomiska ställningen påverkar elevers livskvalitet. Därutöver kan skolpersonal medvetet jobba kompensatoriskt genom att vid behov ge extra stöd till elever med låg socioekonomisk ställning, och ge handledning till elevernas föräldrar i syfte att förbättra föräldrarnas möjligheter att stödja sina barns skolprestationer.

Ett av de mest centrala resultaten var att inga skillnader kunde konstateras mellan elever med och utan invandrabakgrund gällande skolengagemang och skolprestationer, detta trots att PISA-mätningar från 2015 visat att skillnaderna i skolprestationer mellan elever med och utan invandrabakgrund i Finland är bland de största i OECD-länderna (OECD, 2016). Jag ställde i inledningen frågan om vårt skolsystem fungerar jämlikt endast för elever utan invandrabakgrund. Att inga skillnader kunde konstateras i min studie kan eventuellt ses som ett nekande svar på frågan. Avsaknaden av större skillnader kan tyda på att stödfunktionerna i de undersökta skolorna tycks ha fungerat, vilket för övrigt är ett område man inom FRAM-projektet vill undersöka.

Att mina resultat inte alls stämmer överens med PISA-resultaten tyder ändå på att man ska vara försiktig med generalisering av studien. Studiens största svaghet är att eleverna med invandrabakgrund var relativt få till antalet, så ett mera tillförlitligt resultat kunde säkras om framtida studier använde sig av en liknande tematik men med ett större underlag av elever med invandrabakgrund. I och med att heterogeniteten inom gruppen elever med invandrabakgrund är så stor, vore det intressant att jämföra elever med invandrabakgrund av första och andra generationen. Man kunde också undersöka om det finns skillnader mellan elever som bott olika länge i Finland. Intervjuer med elever, föräldrar och lärare kunde utgöra en kompletterande, kvalitativ infallsvinkel till helheten.

Studien bidrar med ökad förståelse för hur faktorerna skolengagemang, socioekonomisk ställning och familjestruktur påverkar skolprestationer hos elever med och utan invandrabakgrund i finlandssvenska skolor. Hur väl elever med invandrabakgrund presterar i skolan är en viktig indikator för kvaliteten på ett lands skolsystem. Att förstå mekanismerna kring hur dessa faktorer samspelar ökar möjligheterna att ytterligare reducera skillnader mellan elever med och utan invandrabakgrund, vilket i slutändan främjar jämlikhet i skolsystemet och stödjer integration. De senaste åren har PISA-resultaten visat att Finland snart inte längre håller en lika självklar plats bland de topppresterande OECD-länderna. Trots att min studie inte återspeglar dessa resultat måste vi fortsättningsvis jobba för att inte läget inte ska förvärras. Stora skillnader i skolprestationer vid slutet av den grundläggande utbildningen skapar ojämlikhet i tillgången till högre utbildning och vid utträdet på arbetsmarknaden (Borgonovi m.fl., 2015), så på skolnivå och politisk nivå bör vi fortsättningsvis jobba för att elever ska ha jämlika förutsättningar till lärande. Finlands skolsystem håller hög kvalitet och vi klarar av att styra utvecklingen åt rätt håll förutsatt att politiker reagerar i tid och att skolor och forskning tilldelas tillräckligt med resurser.

Källor

American Psychological Organization. (2018a). *Children, Youth, Families and Socioeconomic Status*. Hämtad 30 augusti 2018, från <http://www.apa.org/pi/ses/resources/publications/children-families.aspx>

American Psychological Association. (2018b). *Socioeconomic Status*. Hämtad 4 maj 2018, från <http://www.apa.org/topics/socioeconomic-status/>

Archambault, I., Brault, M.-C., Dupéré, V., Janosz, M. & Mc Andrew, M. (2017). Individual, social, and family factors associated with high school dropout among low-SES youth: Differential effects as a function of immigrant status. *British Journal of Educational Psychology*, 87(3), 456–477. Hämtad 2 augusti 2018, från <https://onlinelibrary.wiley.com/>

Asendorpf, J. B., Masten, A. & Motti-Stefanidi, F. (2015). School engagement trajectories of immigrant youth: Risks and longitudinal interplay with academic success. *International Journal of Behavioral Development* 39(1), 32–42. Hämtad 3 april 2018, från <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0165025414533428>

Borgonovi, F., Jakubowski, M. & Pokropek, A. (2015). Socio-economic disparities in academic achievement: A comparative analysis of mechanisms and pathways. *Learning and Individual Differences* 42, 10–18. Hämtad 22 april 2018, från <https://www.sciencedirect.com/>

Brown, A. M. (2005). A new software for carrying out one-way ANOVA post hoc tests. *Computer Methods and Programs in Biomedicine*, 79(1), 89–95. Hämtad 30 maj 2018, från <https://www.sciencedirect.com/>

Camacho, D. E. & Fuligni, A. J. J. (2015). Extracurricular Participation Among Adolescents from Immigrant Families. *Youth Adolescence*, 44(6), 1251–1262. Hämtad 6 oktober 2017, från <https://link.springer.com/>

Chase, P., Hilliard, L., John Geldof, G., Warren, D., & Lerner, R. (2014). Academic Achievement in the High School Years: The Changing Role of School Engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(6), 884–896. Hämtad 9 november 2017, från <https://link.springer.com/>

Chau, K., Baumann, M., Kabuth, B., & Chau, N. (2012). School difficulties in immigrant adolescent students and roles of socioeconomic factors, unhealthy behaviours, and physical and mental health. *BMC public health*, 12(453). Hämtad 28 december 2017, från <https://bmcpublikealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-12-453>

Chiu, M., Pong, S.-L., Mori, I., & Chow, B. (2012). Immigrant Students' Emotional and Cognitive Engagement at School: A Multilevel Analysis of Students in 41 countries. *Journal of Youth & Adolescence*, 41(11), 1409–1425. Hämtad 27 februari 2018, från <https://link.springer.com/>

Chow, A., Hofkens, T., Salmela-Aro, K. & Wang, M.-T. (2015). The trajectories of student emotional engagement and school burnout with academic and psychological development: Findings from Finnish adolescents. *Learning and Instruction* 36, 57–65. Hämtad 5 mars 2018, från <https://www.sciencedirect.com>

- Conger, D. & Schwartz, A. & Stiefel, L. (2011). The Effect of Immigrant Communities on Foreign-Born Student Achievement. *International Migration Review*, 45(3), 675–701. Hämtad 25 februari 2018, från <https://onlinelibrary.wiley.com/>
- Crosnoe, R. & Wildsmith, E. (2011). Nonmarital Fertility, Family Structure, and the Early School Achievement of Young Children from Different Race/Ethnic and Immigration Groups. *Applied Developmental Science*, 15(3), 156–170. Hämtad 5 april 2018, från <https://www.ebsco.com/>
- Dahmström, K. *Från datainsamling till rapport – att göra en statistisk undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Deckers, C. M. & Zinga, D. (2012). Locating Home: Newcomer Youths' School and Community Engagement. *Canadian Journal of Education* 35(3), 30–47. Hämtad 17 december 2017, från <http://www.cje-rce.ca/>
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2010). *Statistisk verktygslåda 1 – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Dotterer, A. & Lowe, K. (2011). Classroom Context, School Engagement, and Academic Achievement in Early Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(12), 1649–1660. Hämtad 20 april 2018, från <https://www.ebsco.com/>
- Ejvegård, A. (2009). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Eklund, K., O'Malley, M., Renshaw, T. & Voight, A. (2015). School Climate, Family Structure, and Academic Achievement: A Study of Moderation Effects. *School Psychology Quarterly*, 30(1), 142–157. Hämtad 5 mars 2018, från <https://ovidsp.ovid.com/>
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. Sage Publications.
- Filsecker, M., Fredricks, J. & Lawson, M. (2016). Student engagement, context, and adjustment: Addressing definitional, measurement, and methodological issues. *Learning and Instruction*, 43, 1–4. Hämtad 20 april 2018, från <https://www.sciencedirect.com/>
- Garcia-Coll, C., & Marks, A. (2012). *The immigrant paradox in children and adolescents: Is becoming American a developmental risk?* Washington DC: APA.
- Greenman, E. (2013). Educational attitudes, school peer context, and the "immigrant paradox" in education. *Social Science Research*, 42(3), 698–714. Hämtad 1 oktober 2018, från <https://www.sciencedirect.com/>
- Heard, H. E. (2007a). Fathers, Mothers, and Family Structure: Family Trajectories, Parent Gender, and Adolescent Schooling. *Journal of Marriage and Family* 69(2), 435–450. Hämtad 22 april 2018, från <https://onlinelibrary.wiley.com>
- Heard, H. E. (2007b). The Family Structure Trajectory and Adolescent School Performance: Differential Effects by Race and Ethnicity. *Journal of Family Issues*, 28(3), 319–354. Hämtad 22 april 2018, från <http://journals.sagepub.com/>

- Heikkilä, M. (2015). *Delmål 2: Ekonomisk jämställdhet (Utbildning)*. Hämtad 2 maj 2018, från [http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2015/03/Mia-Heikkilä-Ekonomisk-jämställdhet-utbildning.pdf](http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2015/03/Mia-Heikkila-Ekonomisk-jamstallldhet-utbildning.pdf)
- Heikkilä, M. (2016). *Könsskillnader i skolprestationer*. Hämtad den 10 april 2018, från <https://www.genus.se/kunskap-om-genus/fordjupning-skola/skolprestationer/>
- Huck, S. W. (2012). *Reading Statistics and Research*. Boston: Pearson Education.
- Hultåker, O. & Trost, J. (2016). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, M-G. (2005). *LS.Handledning. Klassdiagnoser i läsning och skrivning för högstadiet och gymnasiet*. Stockholm: Psykologiförlaget.
- Kelley, K. & Precher, K. (2012). On Effect Size. *Psychological Methods*, 17(2), 137–152. Hämtad 10 september 2018, från <https://ovidsp.ovid.com/>
- Kim, H. Y. & Suárez-Orozco, C. (2015). The Language of Learning: The Academic Engagement of Newcomer Immigrant Youth. *Journal of Research on Adolescence*, 25(2), 229–245. Hämtad 20 mars 2018, från <https://onlinelibrary.wiley.com>
- Kinnunen, J. M., Minkkinen, J., Read, S., Rimpelä, A. & Salmela-Aro, K. (2018). Immigrant status, gender, and school burnout in Finnish lower secondary school students: A longitudinal study. *International Journal of Behavioral Development* 42(2), 225–236. Hämtad 14 februari 2018, från <http://journals.sagepub.com/>
- Kjellberg, A. & Sörqvist, P. (2011). *Experimentell metodik för beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.
- Kontula, O. (2013). *Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja erojen syistä*. Helsingfors: Väestöliitto ry.
- Landale, N. S. & Pong, S. (2012). Academic Achievement of Legal Immigrants' Children: The Roles of Parents' Pre- and Postmigration Characteristics in Origin-Group Differences. *Child Development*, 83(5), 1543–1559. Hämtad 15 mars 2018, från <https://onlinelibrary.wiley.com>
- Lerner, R. & Li, Y. (2011). Trajectories of School Engagement during Adolescence: Implications for Grades, Depression, Delinquency, and Substance Use. *Developmental Psychology*, 47(1), 233–247. Hämtad 5 mars 2018, från <https://ovidsp.ovid.com/>
- Li, N., Li, X. & Wang, L. (2014). Socio-economic status and mathematics achievement in China: A review. *ZDM*, 46(7), 1051–1060. Hämtad 7 mars 2018, från <https://link.springer.com/>
- Milburn, M., Rhodes, J. & Suárez-Orozco, C. (2009). Unraveling the Immigrant Paradox: Academic Engagement and Disengagement Among Recently Arrived Immigrant Youth. *Youth & Society*, 41(2), 151–185. Hämtad 18 november 2017, från <http://journals.sagepub.com/>
- Motti-Stefanidi, F. & Masten, A. (2013). School Success and School Engagement of Immigrant Children and Adolescents: A Risk and Resilience Developmental Perspective. *European Psychologist*, 18(2), 126–135. Hämtad 20 november 2018, från <https://ovidsp.ovid.com/>

- Mullis R. L., Shriner B. M. & Shriner, M. (2010). Variations in Family Structure and School-Age Children's Academic Achievement: A Social and Resource Capital Perspective. *Marriage & Family Review*, 46(6–7), 445–467. Hämtad 9 januari 2018, från <https://www.tandfonline.com>
- OECD. (2012). *Education at a Glance 2012: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2013). *PISA 2012 Results: Ready to Learn. Students' Engagement, Drive and Self-Beliefs (Volume III)*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2014). *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2016). *PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education*. Paris: OECD Publishing.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Psykologiguiden. (2018a). *Effektstorlek*. Hämtad 18 augusti 2018, från <https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=effektstorlek>
- Psykologiguiden. (2018b). *Familjestruktur*. Hämtad 4 april 2018, från <https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=familjestruktur>
- Psykologiguiden. (2018c). *Skolresultat*. Hämtad 18 augusti 2018, från <https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=skolprestationer>
- Reardon, S. F. (2011). The Widening Academic Achievement Gap Between the Rich and the Poor: New Evidence and Possible Explanations. I G. J. Duncan & R. J. Murnane (Red.), *Whither Opportunity? Rising Inequality, Schools, and Children's Life Chances* (s. 91–115). Russell Sage Foundation.
- Räsänen, P., & Leino, L. (2005). *KTLT. Laskutaidon testi. Opas yksilö- ja ryhmämuotoista arviointia varten*. Jyväskylä: NMI.
- Salmela-Aro, K. & Tuominen-Soini, H. (2014). Schoolwork engagement and burnout among Finnish high school students and young adults: Profiles, progressions, and educational outcomes. *Developmental Psychology*, 50(3), 649–662. Hämtad 26 januari 2018, från <https://ovidsp.ovid.com/>
- Salmela-Aro, K. & Upadaya, K. (2012). The schoolwork engagement inventory. *European Journal of Psychological Assessment*, 28(1), 60–67. Hämtad 26 januari 2018, från <https://ovidsp.ovid.com/>
- Sinkkonen, H-M. & Kytälä, M. (2014). Experiences of Finnish teachers working with immigrant students. *European Journal Of Special Needs Education*, 29(2), 167–183. Hämtad 15 oktober 2017, från <https://www.tandfonline.com>

Statistikcentralen. (2017a). *Befolkning efter härkomst och bakgrundsland, ålder och kön 1990-2016*. Hämtad 14 augusti 2018, från http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/040_tautamaa.px/table/tableViewLayout2/?rxid=66bd23ca-a6e9-489d-bba0-ae253657befd

Statistikcentralen. (2017b). *Befolkningsstruktur 2016*. Hämtad 23 mars 2018, från http://www.stat.fi/til/vaerak/2016/vaerak_2016_2017-03-29_tie_001_sv.html

Tavakol, M. & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53–55. Hämtad 2 september 2018, från <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4205511/>

Tillman, K. (2007). Family Structure Pathways and Academic Disadvantage among Adolescents in Stepfamilies. *Sociological Inquiry*, 77(3), 383–424. Hämtad 2 augusti 2018, från <https://onlinelibrary.wiley.com/>

Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp för invandringsfrågor. (2016). *Studiegångar och integrering av invandrare – smärtpunkter och åtgärdsförslag*. Hämtad 29 september 2018, från <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-390-3>

Utbildningsstyrelsen. (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Utbildningsstyrelsen. (2017). *Elevernas språkliga bakgrund*. Hämtad 23 december 2017, från http://www.utbildningsstyrelsen.fi/lagesoversikt/den_grundlaggande_utbildningen/den_svensksprakiga_skolans_sardrag/elevernas_sprakliga_bakgrund

Van Ryzin, M. J., Gravely, A. A. & Roseth, C. J. J. (2009). Autonomy, Belongingness, and Engagement in School as Contributors to Adolescent Psychological Well-Being. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(1), 1–12. Hämtad 2 december 2017, från <https://link.springer.com/>

Vipunen – Utbildningsförvaltningens statistiktjänst. (u.å.). *Elever som läst finska eller svenska som andra språk i årskurserna 7–9 i den grundläggande utbildningen*. Hämtad den 4 oktober 2017, från https://vipunen.fi/sv-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/sv-fi/Rapporter/Perusopetus%20-%20ainevalinnat%20-%20suomi%20tai%20ruotsi%20toisena%20kielen%C3%A4%20-%207-9%20-%20koulutuksen%20j%C3%A4rjest%C3%A4j%C3%A4_SV.xlsb

Virtanen, T. E., Lerkkanen, M-K., Poikkeus, A-M. & Kuorelahti, M. (2016). Student Engagement and School Burnout in Finnish Lower-Secondary Schools: Latent Profile Analysis. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 62(4), 519–537. Hämtad den 15 januari 2018, från <https://www.tandfonline.com>

Bilaga 2: Klassificering för socioekonomisk ställning

Utbildningsnivå

3

Licentiatexamen

Doktorsexamen

Högre yrkeshögskoleexamen

Högre högskoleexamen

Specialiseringsutbildning för läkare

Yrkeshögskoleexamen

Lägre högskoleexamen

2

Yrkesutbildning

Institutnivå

Gymnasieutbildning

1

Grundskoleutbildning

Ingen

Yrkesklassificering

3

Chefer

Specialister

Experter

2

Kontors- och kundtjänstpersonal

Service- och försäljningspersonal

Militärer

1

Jordbrukare, skogsarbetare o.s.v.

Byggnads-, reparations- och tillverkningsarbetare

Process- och transportarbetare

Övriga arbetstagare

Bilaga 3: Följebrev till vårdnadshavarna och blankett för forskningstillstånd och bakgrundsuppgifter

Åbo Akademi

Bästa vårdnadshavare

Under denna hösttermin 2016 inleds ett forskningsprojekt kallat Ungdomars kunskaper och färdigheter i framtidens samhälle där kunskaper och färdigheter i matematik, läsning och skrivning samt utvecklingen skoltrivsel och skoltrötthet undersöks. I projektet samarbetar forskare från specialpedagogiken vid Åbo Akademi, Regionförvaltningsverkens svenska enhet för bildningsväsendet och Utbildningsstyrelsen. Totalt 1000 elever från olika delar av Svenskfinland deltar i undersökningen. Årskurserna 7 och 9 i skola NN deltar i denna undersökning. De deltagande eleverna gör läs-, skriv- och matematikprov samt svarar på frågor i ett frågeformulär vid fyra tillfällen under de kommande fyra åren. Vi hoppas att Ni ger Ert tillstånd till att Ert barn får delta i undersökningen.

För undersökningen samlas följande information in:

1. Läs-, skriv- och matematikprov samt ett frågeformulär. Eleverna i de klasser som deltar i undersökningen gör ett matematikprov och två läs- och skrivprov samt besvarar ett frågeformulär om intresse för matematik och läsning. I frågeformuläret ingår även frågor om skoltrivsel och utbildningsmålsättning efter den grundläggande utbildningen.
2. Bakgrundsuppgifter om eleven från vårdnadshavare. För undersökningen insamlas bakgrundsuppgifter om barnet. Vi ber Er vänligen fylla i de uppgifter som efterfrågas på samma blankett som forskningstillståndet. Blanketten returneras till skolan.
3. Uppgifter om elevens vitsord i matematik och modersmål insamlas från skolan.
4. Intervjuer. Elever och lärare intervjuas om skolans stödfunktioner och specialundervisning.

Det material som insamlas för undersökningen behandlas konfidentiellt. Endast ledarna för forskningsprojektet har tillgång till personuppgifterna i det insamlade materialet. Enskilda deltagare, elevgrupper, familjer, klasser eller skolor kan inte identifieras i undersökningsresultaten. Personuppgifterna överläts inte till utomstående.

Vi ber Er vänligen fylla i bifogade blankett för forskningstillstånd samt bakgrundsuppgifter om barnet och returnera blanketten till skolan med ert barn. Om ni vill ha mer information om undersökningen kan Ni kontakta undertecknad, så berättar jag gärna mera.

Vänliga hälsningar,

Karin Linnanmäki

Bilaga: Blankett för forskningstillstånd och bakgrundsuppgifter

Returneras till skolan senast _____.

FORSKNINGSTILLSTÅND

- ☐ JA, mitt barn får delta i undersökningen om ungdomars kunskaper och välmående
- ☐ NEJ, mitt barn får inte delta.

Barnets för- och efternamn: _____

Barnets födelseid: _____

Gatuadress: _____ Postnummer: _____

Ort: _____ Telefon: _____

Vårdnadshavarens underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

BAKGRUNDSUPPGIFTER

Mamma / Vårdnadshavare 1

Jag pratar ☐ svenska ☐ finska ☐ annat språk, vad: _____ med mitt barn

- Utbildning ☐ Ingen grundskola
- ☐ Grundskola
- ☐ Kort kursbaserad yrkesutbildning
- ☐ Gymnasium eller yrkesutbildning (2 – 4 år)
- ☐ Yrkehögskola/-institut/universitet/högskola (högst 3 år)
- ☐ Universitet eller högskola (mer än 3 år)

Yrke: _____

Pappa/ Vårdnadshavare 2

Jag pratar ☐ svenska ☐ finska ☐ annat språk, vad: _____ med mitt barn

- Utbildning ☐ Ingen grundskola
- ☐ Grundskola
- ☐ Kort kursbaserad yrkesutbildning
- ☐ Gymnasium eller yrkesutbildning (2 – 4 år)
- ☐ Yrkehögskola/-institut/universitet/högskola (högst 3 år)
- ☐ Universitet eller högskola (mer än 3 år)

Yrke: _____